

Sluttrapport for Forsvarsbyggs doble vesentlighetsanalyse

Gjennomført oktober 2024 - februar 2025

20. februar 2025

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

METODE OG PROSESS

KONTEKST

VESENTLIGE TEMA

BENCHMARK

ANBEFALINGER TIL VIDERE ARBEID

VEDLEGG

Sammendrag

EUs direktiv CSRD pålegger større selskaper å rapportere på bærekraft, med en dobbel vesentlighetsanalyse (DVA) for å identifisere relevante bærekraftstemaer i henhold til European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

Forsvarsbygg som statlig etat er ikke underlagt CSRD. Imidlertid er departementene gitt fellesføringer om systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk. Forsvarssektorens etater er også pålagt å lage en bærekraftstrategi basert på risiko og vesentlighet, i tråd med Langtidsplanen for forsvarssektoren (2025-2036). Derfor har Forsvarsbygg besluttet å gjennomføre en DVA for å kartlegge Forsvarsbyggs påvirkning på klima, miljø, mennesker og samfunn - og hvordan disse faktorene påvirker Forsvarsbygg.

Det ble etablert en prosjektgruppe som gjennom arbeidsmøter har kartlagt påvirkninger, risikoer og muligheter i Forsvarsbyggs oppgaver, aktiviteter og verdikjede. Kartleggingen er gjennomført i tråd med retningslinjer i ESRS.

For å sikre en robust analyse ble det gjennomført intervjuer med sentrale interessenter og gjennomført en benchmarkanalyse mot bygg- og anleggsbransjen og forsvarssektoren. Funnenes vesentlighet ble vurdert i arbeidsmøter, og de mest sentrale temaene ble sammenstilt til en samlet vesentlighetsanalyse. Rapporten har vært på høring hos arbeidsgruppen og styringsgruppen og deres innspill er innarbeidet i den endelige rapporten.

Analysen viser at Forsvarsbygg tar et utvidet ansvar både i sektoren og bransjen, og at interessentene har klare forventninger om at bærekraft blir tatt på alvor. Analysen viser at Forsvarsbygg har vesentlige temaer innen både klima og miljø (E), sosiale forhold (S) og virksomhetsstyring (G). Basert på den doble vesentlighetsanalysen anbefaler vi en strukturert tilnærming til det videre bærekraftsarbeidet som sikrer både helhetlig implementering og kontinuerlig forbedring. Mer konkret anbefaler vi:

- Forankring og strategisk integrering - Forankre og beslutte resultatene av vesentlighetsanalysen i ledelsen, tydeliggjøre bærekraftsprioriteringer og strategi samt skape en felles forståelse av hva bærekraft betyr for Forsvarsbygg.
- Styring og samordning av bærekraftsarbeidet - Styrke samordning og eierskap gjennom bærekraftsrådet, definere ansvarlige for vesentlige bærekraftstemaer og sikre at sektortiltak balanseres med Forsvarsbyggs egne prioriteringer.
- Data, rapportering og dokumentasjon - Sikre solid rapportering, vurdere ESRS-rammeverket som grunnlag for identifisering av datapunkter, gjennomføre gap-analyser og etablere nødvendige systemer for datainnsamling og rapportering.
- Kontinuerlig forbedring og tilpassing - Oppdatere vesentlighetsanalysen jevnlig, overvåke utviklingen av vesentlighetstemaer, samle inn tilbakemeldinger og implementere en lærende kultur for bærekraftsarbeidet.

Nøkkelbegreper

CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) er EUs bærekraftsdirektiv, og ble tatt inn i norsk lov i 2024. Direktivet har som mål å styrke og harmonisere virksomheters bærekraftsrapportering ved å innføre standardiserte retningslinjer.

ESG står for Environment, Social, Governance, eller miljømessige, sosiale og virksomhetsmessige forhold på norsk. CSRD stiller krav til selskaper om å rapportere på ESG.

ESRS (European Sustainability Reporting Standards) er de europeiske standardene for bærekraftsrapportering. Disse gir retningslinjer for hvilke opplysninger det skal rapporteres på og hvordan rapporteringen skal gjennomføres. Her finnes også krav til hvordan en dobbelt vesentlighetsanalyse skal gjennomføres og hvilke temaer som skal vurderes.

Hovedfunn fra benchmarkanalysen, interessentdialog og DVA

Forsvarsbygg har og tar et utvidet ansvar både i sektoren og i bransjen

Benchmarkanalysen viser at Forsvarsbygg har et sterkt miljøfokus, likt resten av bygg- og anleggsbransjen, med vekt på klima, naturmangfold og sirkulær økonomi. De har imidlertid et utvidet sektoransvar som inkluderer energieffektivitet, forebygge forurensning og avfallshåndtering.

På de sosiale og styringsmessige områdene er Forsvarsbygg på linje med bransjen, men de har et utvidet ansvar for lokalsamfunnet knyttet til kompetanseutvikling, verdiskaping og beredskap, herunder sikre at prosjektene deres er robuste og i stand til å håndtere uforutsette hendelser og kriser. Forsvarsbygg forvalter også landets største portefølje av kulturhistoriske eiendommer som gir et utvidet ansvar nasjonalt og for berørte lokalsamfunn

FMA har et større fokus på sikkerhet for sluttbrukere og potensial for forurensning enn Forsvarsbygg. Dette skyldes i hovedsak at FMA som Norges største offentlige innkjøper håndterer et betydelig større omfang av miljøfarlige stoffer i sine anskaffelser.

Sett opp mot Forsvaret har Forsvarsbygg et større fokus på biologisk mangfold og økosystemer. Begge virksomhetene fokuserer på likebehandling og like muligheter for egne ansatte. Når det gjelder øvrige tematikker knyttet til egne ansatte, vektlegger Forsvarsbygg kompetanse og utvikling, mens Forsvaret vektlegger på arbeidsvilkår, balanse mellom arbeid og fritid og risiko for turnover.

Interessentene forventer at bærekraft tas seriøst av Forsvarsbygg

Interessentdialogene avdekker at begrensning av klimaendringer er et sentralt tema for alle interessenter, spesielt når det gjelder energi- og ressursforbruk. Klimatilpasning og påvirkning på natur og biologisk mangfold er også viktige temaer.

På de sosiale (S) og styringsmessige (G) områdene fremheves Forsvarsbyggs rolle i lokal næringsutvikling, med positive effekter som økt sysselsetting og skatteinntekter samt samarbeid om bærekraftige løsninger og kompetanseutvikling.

Interessenter ser Forsvarsbygg som en nøkkelaktør i bygg- og anleggsbransjen med potensial til å drive frem en ny bransjestandard på bærekraft. Det er en forventning om at Forsvarsbygg følger opp sine ambisjoner med konkrete handlinger og tenker langsiktig og innovativt. Det er en gjennomgående forventning om at bærekraft håndteres seriøst i Forsvarsbygg, spesielt fordi de er en offentlig aktør.

Forsvarsbygg har vesentlige temaer innen klima og miljø (E), sosiale forhold (S) og virksomhetsstyring (G)

Den doble vesentlighetsanalysen avdekker følgende temaer som topp 12 vesentlige temaer:

- Begrensning av klimaendringer
- Energi
- Direkte påvirkning på tap av biologisk mangfold
- Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand
- Påvirkninger på arters tilstand
- Inngående ressurser, herunder ressursbruk
- Opplæring og kompetanseutvikling for egne ansatte
- Arbeidsvilkår i verdikjeden
- Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter
- Urbefolkningens rettigheter
- Organisasjonskultur
- Forvaltning av leverandørforbindelser

Disse temaene fått en total score på 8 eller mer, når score på påvirkning og finansiell vesentlighet summeres. Maksimal score er 10.

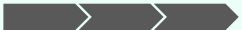
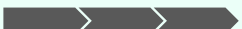
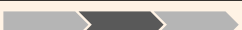
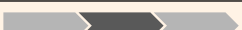
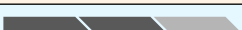
Topp 12 vesentlige temaer for Forsvarsbygg

Tema	ESRS
A Begrensning av klimaendringer	ESRS E1
B Energi	ESRS E1
C Direkte påvirkning på tap av biologisk mangfold	ESRS E4
D Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	ESRS E4
E Påvirkninger på arters tilstand	ESRS E4
F Inngående ressurser, herunder ressursbruk	ESRS E5
G Opplæring og kompetanseutvikling for egne ansatte	ESRS S1
H Arbeidsvilkår i verdikjeden	ESRS S2
I Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	ESRS S3
J Urbefolkningens rettigheter	ESRS S3
K Organisasjonskultur	ESRS G1
L Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	ESRS G1

Full oversikt over vesentlige temaer for Forsvarsbygg

For å bli ansett som et vesentlig tema må temaet ha en score på 4 eller 5 (på en skala fra 1-5) på enten påvirkning eller finansiell vesentlighet. Dersom temaet har en score på 4 eller 5 på både påvirkning og finansiell vesentlighet er temaet «dobbelt vesentlig».

	ESRS	Vesentlig tema	Påvirkningsvesentlighet	Finansiell vesentlighet*	Verdikjede (oppstrøms, egen drift, nedstrøms)
E	 E1 - Klimaendringer	Begrensning av klimaendringer	5	4	
		Tilpasning til klimaendringer	4	3	
		Energi	4	4	
	 E2 - Forurensning	Vannforurensning	4	3	
		Forurensning av jord eller berggrunn	4	2	
	 E4 - Biologisk mangfold og økosystemer	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	5	4	
		Påvirkninger på arters tilstand	5	3	
		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	5	4	
		Påvirkninger på og avhengigheter av økosystemressurser	4	3	
	 E5 - Ressursbruk og sirkulær økonomi	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	4	4	
		Avfall	4	2	
S	 S1 - Egen ansattstyrke	Arbeidsvilkår	4	3	
		Likestilling og mangfold	4	2	
		Opplæring og kompetanseutvikling	5	3	
	 S2 - Arbeidstakere i verdikjeden	Arbeidsvilkår	5	4	
		Menneskerettigheter	4	3	
	 S3 - Berørte lokalsamfunn	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	4	5	
		Urbefolkningens rettigheter	4	4	
G	 G1 - Ansvarlig forvaltning**	Organisasjonskultur	5	5	
		Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	5	4	
		Korrupsjon og bestikkelser	4	3	

*Finansiell vesentlighet i denne analysen omhandler risiko og muligheter knyttet til «Forsvarsbyggs evne til å etablere, opprettholde og gjenopprette Forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig».

**Vi har i denne analysen benyttet «ansvarlig forvaltning» i stedet for «forretningsskikk» som benyttes i den norske oversettelsen av European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

Anbefalinger for videre arbeid etter DVA-prosessen

Den doble vesentlighetsanalysen legger grunnlag for en helhetlig og operativ tilnærming til bærekraftsarbeid, samtidig som den legger til rette for systematisk implementering og kontinuerlig forbedring. Nedenfor følger våre anbefalinger til videre arbeid med bærekraft i etterkant av den doble vesentlighetsanalysen.

1. Forankring og strategisk integrering

Den doble vesentlighetsanalysen har identifisert Forsvarsbyggs mest vesentlige temaer innen bærekraft. Dette bør være fokusområdene for Forsvarsbyggs videre strategiske og målrettede arbeid med bærekraft. Dette innebærer å

- Forankre vesentlighetsanalysen i ledergruppen ved at ledergruppen gjør ev. justeringer og beslutter endelig vurdering og prioritering av de vesentlige temaene. Ledelsen må også ta stilling til om temaer skal prioriteres med lik tyngde og fremdrift.
- Bruke den doble vesentlighetsanalysen for å tydeliggjøre Forsvarsbyggs bærekraftsprioriteringer og skape en felles forståelse av hva bærekraft betyr for Forsvarsbygg.
- Engasjere og inkludere ansatte i bærekraftsarbeidet gjennom jevnlig kommunikasjon via allmøter, intranett og andre interne kanaler
- Etablere tydelige målbilder og KPI-er knyttet til de vesentlige bærekraftstemaene for å sikre målstyring og oppfølging.
- Etablere prosedyrer for håndtering av vesentlige bærekraftstemaer, inkludert hvilke beslutningsgrunnlag hvor påvirkning på vesentlige temaer bør inngå
- Utarbeide beskrivelser/dokumentasjon for vesentlige temaer, inkludert retningslinjer, ansvarsfordeling og plan for oppfølging.

3. Data, rapportering og dokumentasjon

Rapporteringen på bærekraftsarbeidet bør ta utgangspunkt i et solid datagrunnlag for å sikre god rapportering i tråd med forventinger, særlig med tanke på forventinger til rapportering på fellesføringene i 2025. Forsvarsbygg bør:

- Vurdere om ESRS rammeverket kan være kilde til fremtidig rapportering på vesentlige temaer. Rammeverket inneholder definerte datapunkter for de vesentlige temaene, og vil kunne sikre transparens og sammenlignbarhet mot både bransjen og sektoren.
- Gjennomføre en gap-analyse for å identifisere manglende data
- Etablere nødvendige systemer og strukturer for datainnsamling og rapportering

2. Styring og samordning av bærekraftsarbeidet

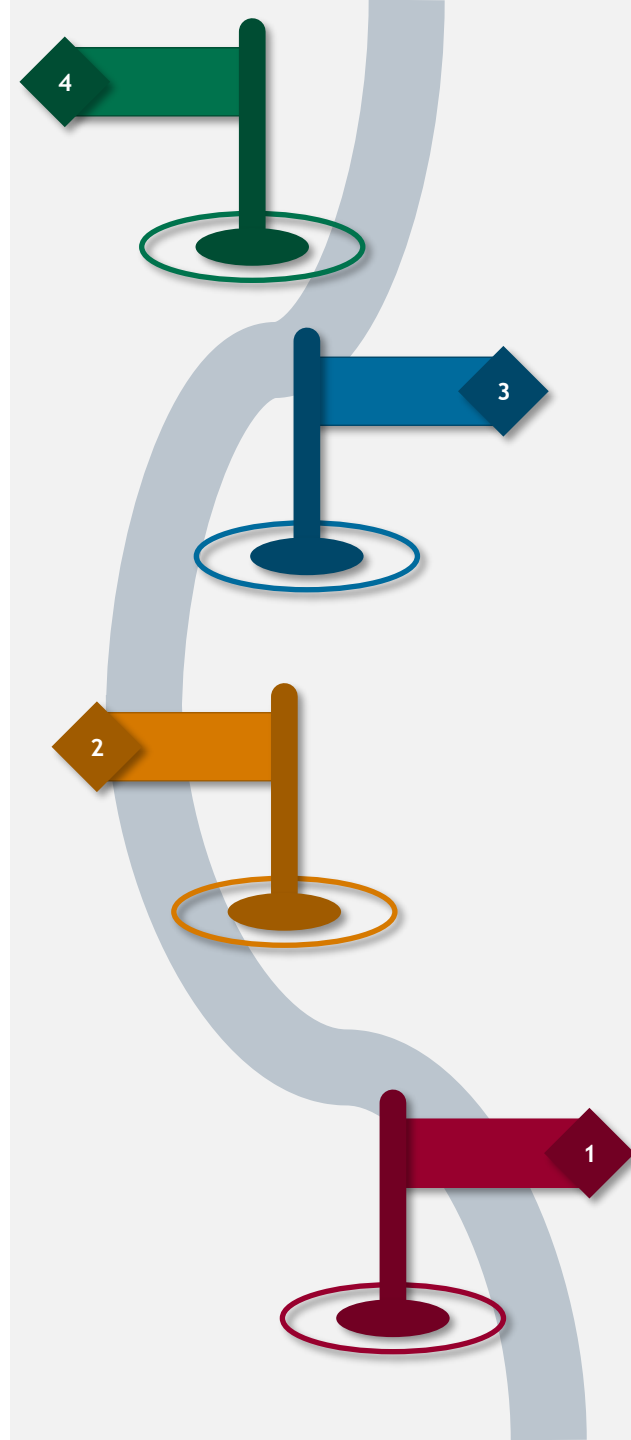
Bærekraft favner bred og temaene relatert til bærekraft (forstått som ESG) er fordelt med ressurser og ansvar i nesten hele organisasjonen. Samtidig har Forsvarsbygg et utvidet ansvar i sektoren. For å lykkes kreves god styring og koordinering. For å få til dette bør Forsvarsbygg vurdere følgende:

- Styrke samordning og eierskap gjennom bærekraftsrådet, med et tydelig mandat for å sikre reell påvirkning. Et slikt tverrfaglig råd med ressurser fra ulike avdelinger kan være et godt grep for å sikre felles forståelse og retning for bærekraftsarbeidet samt legge til rett for samarbeid på tvers når det gjelder datainnsamling, kompetansebygging og strategiske innspill.
- Det bør vurderes om det skal gis beslutningsmyndighet til rådets leder på enkelte områder for å unngå forsinkelser i beslutningsprosesser.
- Det bør vurderes å definere eiere/ansvarlige for vesentlige bærekraftstemaer og gi dem en aktiv rolle i utforming og innspill til strategi og tiltak.
- Adressere i samhandling strukturer i sektoren hvordan balansere felles sektortiltak med virksomhetenes egne prioriteringer for å unngå at sektorinitiativer blir et hinder for egen fremdrift og eget arbeid.

4. Kontinuerlig forbedring og tilpassing

En dynamisk og lærende tilnærming til bærekraft sikrer at bærekraftsarbeidet i Forsvarsbygg er relevant, tilpasset omgivelsene og i tråd med forventninger. For å få til dette bør Forsvarsbygg

- Oppdatere den doble vesentlighetsanalysen jevnlig, helst årlig, i lys av endringer i omverdenen, interne utviklinger, ny interessentinvolvering mm. Dette inkluderer å identifisere nye vesentlighetsområder
- Overvåke utviklingen av vesentlighetstemaer og gjennomføre revisjoner etter behov for å opprettholde relevansen av analysen.
- Samle inn tilbakemeldinger fra interessenter og evaluere effektiviteten av implementerte tiltak.
- Implementere en kultur for kontinuerlig forbedring, hvor feedback og evaluering brukes til å identifisere områder for styrking av bærekraftsarbeidet og rapportering

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

METODE OG PROSESS

KONTEKST

VESENTLIGE TEMA

BENCHMARK

ANBEFALINGER TIL VIDERE ARBEID

VEDLEGG

Bakgrunn for arbeidet med dobbel vesentlighetsanalyse

EUs direktiv, Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), krever at selskaper av en viss størrelse rapporterer på bærekraft. Et sentralt element i rapporteringen er gjennomføring av en dobbel vesentlighetsanalyse (DVA), som identifiserer hvilke bærekraftstemaer, såkalt vesentlige temaer, selskapet skal rapportere på i henhold til kravene i European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

Forsvarsbygg som statlig etat er ikke underlagt rapportering i henhold til CSRD. Imidlertid er departementene gitt fellesføringer om systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk. Fellesføringene er forankret i tildelingsbrev og oppdragsskriv fra Forsvarsdepartementet, som en del av styringsdialogen mellom departementet og de underliggende etatene i forsvarssektoren.

Etatene i forsvarssektoren ble pålagt av Forsvarsdepartementet å utarbeide en bærekraftstrategi-/handlingsplan for alle bærekraftsdimensjonene, basert på risiko og vesentlighet, og som bygger på *Langtidsplan for forsvarssektoren (2025-2036)* og gjeldende strategier og handlingsplaner for sektoren. Som følger, har alle etatene i Forsvarssektoren besluttet å foreta en DVA som grunnlag for utarbeidelse av videre strategier og planer på området.

DVA tar utgangspunkt i definerte temaer i ESRS (illustrert i figuren til høyre), og handler om å kartlegge og vurdere vesentlige påvirkninger Forsvarsbygg har på klima, miljø, mennesker og samfunn, samt hvordan disse forholdene påvirker Forsvarsbygg. Analysen gir Forsvarsbygg en forståelse av hvilke bærekraftstemaer som er de mest sentrale for deres virksomhet, og er et viktig verktøy for fremtidige prioriteringer.

Oversikt over standarder og veiledere benyttet i arbeidet finnes i vedlegg A

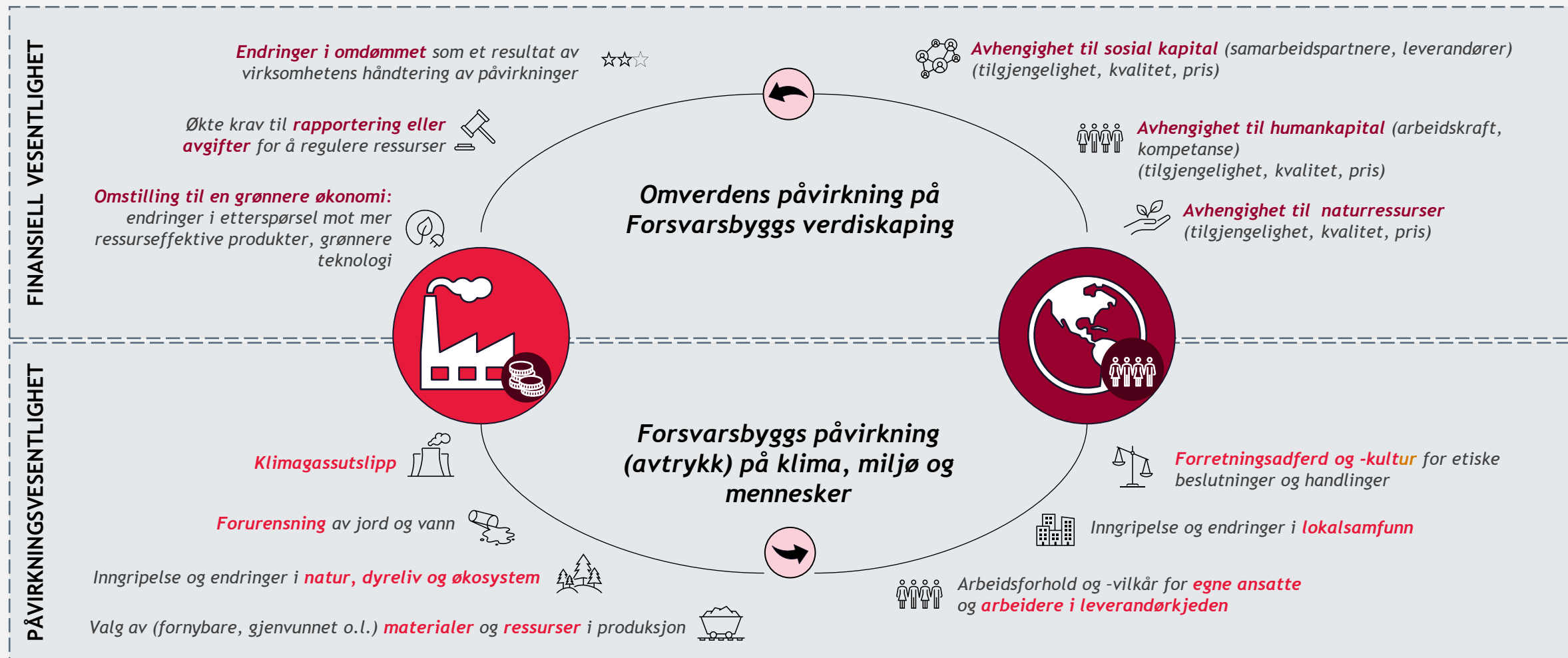
Tema og undertema fra European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

Klima og miljø	Sosiale forhold	Virksomhetsstyring
ESRS E1 Klimaendringer Klimagassutslipp, energiforbruk og klimatilpasninger	ESRS S1 Egen arbeidsstyrke Arbeidsforhold, like muligheter og rettigheter og andre arbeidsrelaterte forhold	ESRS G1 Ansvarlig forvaltning* Organisasjonskultur, dyrevelferd, beskyttelse av varslere, leverandørforhold, korrupsjon og bestikkelser og politisk engasjement og lobbyvirksomhet
ESRS E2 Forurensning Utslipp til luft, vann og jord, forurensning av matkilder og økosystem og generering av mikroplastikk	ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden Arbeidsforhold, like muligheter og rettigheter og andre arbeidsrelaterte forhold	
ESRS E3 Vann og marine ressurser Uttak og forbruk av ferskvann og biologiske og ikke-biologiske ressurser fra marine områder	ESRS S3 Berørte lokalsamfunn Økonomiske, sosiale, kulturelle, sivile og politiske rettigheter og urfolks rettigheter	
ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer Påvirkninger på og avhengigheter av arter, biologisk mangfold og økosystemtjenester	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere Informasjonsrelaterte påvirkninger, personlig sikkerhet og sosial inkludering	
ESRS E5 Sirkulær økonomi Ressursinnflyt og - utflyt og generering og håndtering av avfall		

*Vi har i denne analysen benyttet «ansvarlig forvaltning» i stedet for «forretningsskikk».

Den doble vesentlighetsanalysen

En dobbel vesentlighetsanalyse består av to delanalyser; den finansielle analysen, som avdekker hvordan bærekraftsfaktorer påvirker virksomhetens verdiskaping (utenfra-og-inn-perspektiv), og påvirkningsanalysen, som avdekker hvordan virksomheten påvirker klima, miljø og mennesker (innenfra-og-ut-perspektiv). I tråd med forsvarssektorens forventninger, er et operativt perspektiv ivare tatt i gjennomføringen av analysene.

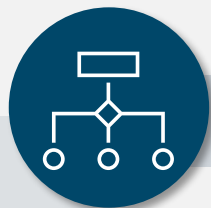

Prosess for Forsvarsbyggs doble vesentlighetsanalyse

Oversikt over fremdriftsplan og prosjektdeltakere finnes i vedlegg B

For Forsvarsbygg er det i perioden november 2024 til februar 2025 gjennomført en dobbel vesentlighetsanalyse i fire steg som hensyntar anbefalingene presentert i EFRAGs implementeringsveileder for dobbel vesentlighetsanalyse (EFRAG IG 1). Hvert av stegene er redegjort for i figuren under.

Steg 1.

Arbeidet med vesentlighetsanalysen startet med å etablere en forståelse av konteksten Forsvarsbygg opererer i og kartlegge deres verdikjede.

I dette steget er det gjort en kartlegging av Forsvarsbyggs oppgaver og aktiviteter og overordnet verdikjede oppstrøms og nedstrøms. Det er vurdert hvilke nasjonale og globale trender som påvirker Forsvarsbyggs virksomhet samt identifisert Forsvarsbyggs nøkkelinteresser.

Kartleggingen har inkludert møter med prosjektleder og prosjektgruppe, i tillegg til gjennomgang av relevant dokumentasjon fra Forsvarsbygg som strategidokumenter, rapporter, instruksjoner og tildelingsbrev.

Steg 2.

A. Basert på konteksten, ble det gjort en kartlegging av negative og positive påvirkninger som Forsvarsbygg har eller kan ha på klima, miljø og mennesker. Kartleggingen tok utgangspunkt i de definerte temaene under ESRS 1 AR 16.

B. Basert på identifiserte påvirkninger og avhengigheter som Forsvarsbygg har, ble det gjort en kartlegging av risikoer og muligheter.

Identifisering av påvirkninger, risikoer og muligheter ble gjennomført i arbeidsmøter med Forsvarsbyggs prosjektgruppe.

Steg 3.

A. Vesentlighet av Forsvarsbyggs påvirkninger ble vurdert etter hvor alvorlige eller fordelaktige de er, eller kan være, med hensyn til klima, miljø og mennesker.

B. Vesentlighet av risikoer og muligheter ble vurdert etter tre ulike kategorier av konsekvens for «Forsvarsbyggs evne til å etablere, opprettholde og gjenopprette Forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig»; finansiell effekt, endring i troverdighet og tillit, og innvirkning på ytelse.

Vurdering av påvirkninger, risikoer og muligheter ble gjennomført i arbeidsmøter med Forsvarsbyggs prosjektgruppe. Samtidig har BDO gjennomført intervjuer med sentrale interessenter for å ivareta deres perspektiv gjennom analysearbeidet. BDO har også gjennomført en benchmarkanalyse opp mot bygg- og anleggsbransjen og forsvarssektoren.

Steg 4.

Funn fra arbeidet i steg 2 og 3 over hva som er de vesentlige påvirkningene, risikoene og mulighetene er sammenstilt til én vesentlighetsanalyse for Forsvarsbygg. Utkastet på analysen og vesentlige temaer har blitt gjennomgått i arbeidsmøte med prosjektgruppen. Basert på innspill og diskusjoner i prosjektgruppen ble det gjort en kvalitativ justering før rapportutkast ble sendt på høring.

I høringsrunden ble det gitt skriftlige innspill til rapportutkast av arbeidsgruppen og rapportutkast ble presentert for styringsgruppen. Innspillene har blitt innarbeidet i endelig rapport.

BDO sin rolle

Rolle

BDO har bistått Forsvarsbygg med prosjektledelse, prosjektstøtte og faglig rådgivning knyttet til utarbeidelse av en dobbel vesentlighetsanalyse med utgangspunkt i kravene i European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

BDOs rolle har vært å utarbeide en fremdriftsplan med nødvendige aktiviteter, drive prosessen, lage utkast til arbeidsdokumenter med innhold, fasilitere arbeidsmøter for de ulike stegene, samt bistå med faglige vurderinger og sparring.

BDOs ressurser har vært Morten Thuve (Ansvarlig partner), Tina-Irene Amundsen (Prosjektleder) og Siri Solstad (Prosjektmedarbeider).

Avgrensninger

BDO finner det riktig å presisere at vi ikke kan påta oss ansvar for fullstendigheten eller riktigheten i det grunnlagsmaterialet som vi har blitt fremlagt og som har vært utgangspunkt for våre vurderinger.

Dersom vi har mottatt uriktige eller ufullstendige opplysninger, har vi ikke hatt anledning til å avdekke dette ut over overordnede rimelighetsvurderinger.

Rapporten er avgitt med formål om å dokumentere prosessen, oppsummere vurderinger og gi anbefalinger i tråd med prosjektets mandat.

Vi presiserer at prosessen ikke fullt ut sammenfaller med kravene i ESRS, da det er gjort tilpasninger for å ivareta Forsvarsbyggs samfunnsoppdrag og for å sikre sammenlignbarhet med justerte vesentlighetsanalyser utført av andre aktører i sektoren.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

METODE OG PROSESS

KONTEKST

VESENTLIGE TEMA

ANBEFALINGER TIL VIDERE ARBEID

VEDLEGG

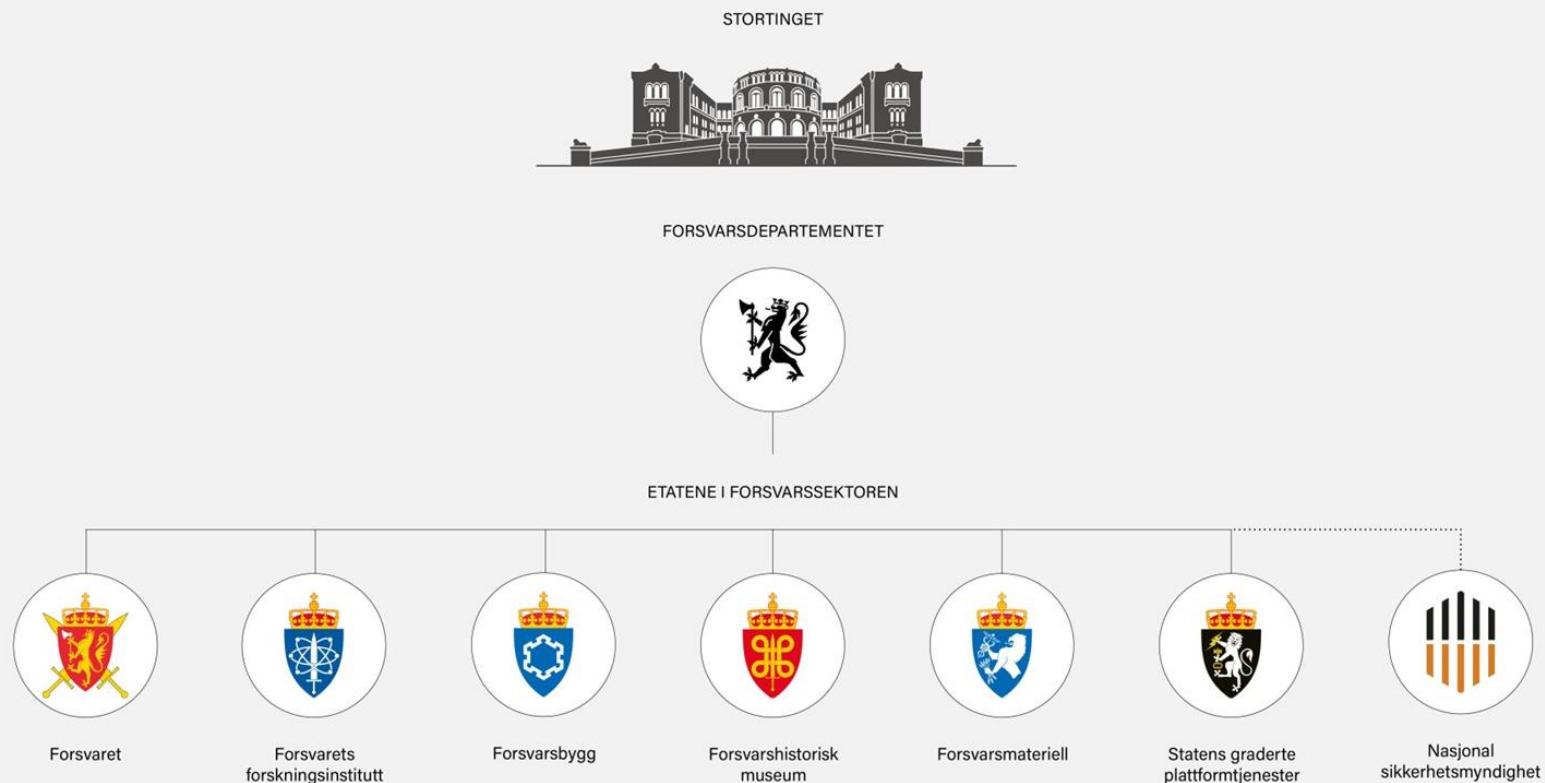

Om Forsvarsbygg

Forsvarsbygg er Norges største offentlige eiendomsaktør, med omfattende eiendommer fordelt over hele landet. Organisasjonen er underlagt Forsvarsdepartementet, som fastsetter prioriteringer for investering og bruk av eiendommene.

Forsvarsbygg har som samfunnsoppdrag å etablere, opprettholde, og gjenopprette forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig. Organisasjonen sikrer operative og funksjonelle fasiliteter for Forsvaret, og fungerer også som en beredskapsorganisasjon, tett integrert med andre etater i forsvarssektoren.

Oversikt over etater i forsvarssektoren fremgår av illustrasjonen til høyre.

Om Forsvarsbygg

Forsvarsbygg verner om Norge, demokratiet og friheten vår.

Eiendom, bygg og anlegg er en nødvendig innsatsfaktor i forsvaret av Norge. Hver dag leverer vi eiendom, bygg og anlegg som våre soldater og allierte trenger for å løse sitt oppdrag: Å forsvare Norge.

Sammen med Forsvaret, Forsvarets forskningsinstitutt og Forsvarsmateriell sikrer Forsvarsbygg troverdig forsvar; Troverdig militærmakt gir troverdig avskrekking, og troverdig beredskap forebygger krig.

Forsvarsbyggs målbilde for 2025 fremgår på neste side.

FORSVARET er ansvarlig for å bygge, trene og lede militære styrker og bistå samfunnet i krise og krig.

Eiendom, bygg og anlegg er én av fire ressurser som bidrar til forsvaret av Norge. Vi forvalter forsvarssektorens eiendommer og infrastruktur.

FORSVARETS FORSKNINGSINSTITUTT leverer forskning og utvikling for forsvarssektoren.

FORSVARSMATERIELL har ansvar for materiellforvaltning og materiellinvesteringer i forsvarssektoren.

Forsvarsbyggs målbilde 2025

Forsvarssektorens samfunns mål

Forsvare norsk suverenitet, territoriell integritet, befolkning, demokratiske styresett og vår handlingsfrihet mot politisk, militært og annet press ved å bidra til å:

- Forhindre væpnet konflikt og fremveksten av trusler mot norsk og alliert sikkerhet.
- Forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep i en alliert ramme.
- Fremme norske sikkerhetsinteresser, herunder fred, stabilitet og internasjonal rettsorden.

Brukermål

Dekke forsvarssektorens behov for eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig.

Delmål

D1	Eiendom, bygg og anlegg fremskaffet til rett tid, kostnad og ytelse.	D2	Forvaltning av eiendom, bygg og anlegg som ivaretar forsvarssektorens behov.	D3	Beredskap for at eiendom, bygg og anlegg vil understøtte nasjonale og allierte operasjoner i krise og krig.
-----------	--	-----------	--	-----------	---

Aktivitetsmål

A1	Måltrett, effektiv og fremtidsrettet virksomhetsutvikling.	A2	Forsvarlig sikkerhetsnivå for skjermingsverdige verdier i Forsvarsbygg.	A3	Helhetlig rådgiving.	A4	Forsvarsbygg har høy tillit som forsvarssektorens EBA-ansvarlig.
-----------	--	-----------	---	-----------	----------------------	-----------	--

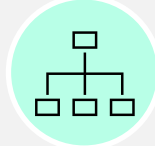
Ressursmål

RE1	Engasjerte medarbeidere og riktig kompetanse til rett tid.	RE2	God styring og kontroll.	RE3	Tidsriktig og sikker informasjon og teknologi.	RE4	Relevant, tidsriktig og forsvarlig EBA som dekker Forsvarsbyggs eget behov i alle faser.
------------	--	------------	--------------------------	------------	--	------------	--

Kartlagt verdikjede som grunnlag for arbeidet med dobbel vesentlighetsanalyse

I CSRD er verdikjedeperspektivet sentralt og innebærer at den doble vesentlighetsanalysen og rapporteringen skjer ikke bare med utgangspunkt i egen virksomhet, men også på tvers av hele verdikjeden, inkludert leverandører, partnere og kunder. Som utgangspunkt for arbeidet med Forsvarsbyggs doble vesentlighetsanalyse, har vi tatt basert oss på følgende verdikjede for Forsvarsbygg.

Identifiseringen av påvirkninger, risikoer og muligheter er gjort for alle kjente forhold i både oppstrøms- og nedstrøms verdikjede, samt for aktiviteter og forhold som skjer i egen virksomhet.

Oppstrøms verdikjede 	Egen virksomhet 	Nedstrøms verdikjede
<i>Aktører oppstrøms fra virksomheten tilbyr produkter eller tjenester som brukes av Forsvarsbygg.</i>	<i>Aktiviteter, prosesser, produksjon og enheter som virksomheten har operasjonell kontroll over.</i>	<i>Aktører nedstrøms fra virksomheten som bruker Forsvarsbyggs eiendommer.</i>
• Råvareutvinning og produksjon av materialer • Transport • Leverandører • Oppdragstakere	• Innkjøp og anskaffelser • Planlegging og prosjektering • Forvaltning (inkl. bygging, rehabilitering, drift og vedlikehold) • Admin. (Ledelse, HR, IT, Økonomi)	• Forsvaret som sluttbruker • Kommuner og sivilsamfunn • Totalforsvaret • Ressurser fra avhending • Oppdragstakere

Forsvarsbyggs eksterne kontekst

Vurderingene som er utført i analysen ses i sammenheng med Forsvarsbyggs eksterne kontekst. Den geopolitiske situasjonen, spesielt med Russlands invasjon av Ukraina, har hatt innvirkning på Forsvarsbyggs prioriteringer i senere tid. Dette har krevd økt fokus på beredskap, samt tilrettelegging for allierte styrker gjennom investering i eiendom, bygg og anlegg som styrker norsk og alliert forsvarsevne. Samtidig stilles økende krav om bærekraftige løsninger og reduksjon av klimagassutslipp, og klimaendringer og økende ekstremværhendelser krever tilpasninger. Videre oppstår endringer i globale forsyningskjeder og energimarkeder, som påvirker tilgjengeligheten av kritiske ressurser for Forsvarsbygg og sektoren, og krever økt fokus på forsyningsikkerhet.

Sikkerhetspolitiske endringer

Globale og regionale geopolitiske skifter som kan påvirke forsvarssektoren.

Teknologisk utvikling

Ny teknologi innen bygg- og anleggsbransjen, og digitale verktøy som kan endre måten prosjekter gjennomføres.

Klima- og miljøtrender

Klimaendringer fører til økt hyppighet av ekstremvær, økende havnivåer og økende risiko for tap av biologisk mangfold. Dette fører økende fokus på klimatilpasning og reduksjon av utslipp.

Regulatoriske endringer

Nye EU-direktiver og lover og retningslinjer nasjonalt og internasjonalt stiller strengere krav til dokumentasjon, kontroll og ansvar for egen verdikjede. Krav til privat virksomhet relatert til bærekraft skaper tilsvarende forventinger til offentlig virksomhet.

Forsyningsikkerhet

Endringer i forsyningskjeder og energimarkeder som påvirker tilgjengeligheten av kritiske materialer og ressurser.

Politiske føringer

Økt satsning på bærekraft og det grønne skifte for statlige etater gjennom fellesføringer, tildelingsbrev og langtidsplaner.

Oppsummering fra interessentdialoger

Interessentdialogene har gitt viktig innsikt i arbeidet med både å identifisere og vurdere relevante påvirkninger, risikoer og muligheter for Forsvarsbygg. Interessentdialogene ble gjennomført av BDO. Intervjuene ble holdt digitalt over Teams, hvor det ble benyttet intervjuguider tilpasset de enkelte interessentene.

Sentrale spørsmål i dialogene:

- Sentrale påvirkninger, risiko og muligheter relatert til bærekraft for Forsvarsbygg
- Interessentens arbeid med og fokusområder innenfor bærekraft
- Forventninger til Forsvarsbyggs bærekraftsarbeid, samt områder for samarbeid

Samtlige interessenter ga tilbakemelding om at de satt pris på å bli involvert og mener et systematisk arbeid med bærekraft er viktig for Forsvarsbygg. Gjennom interessentdialogen ble det ikke identifisert nye vesentlige temaer, men enkelte gjennomgående temaer ble særlig hensyntatt. Dialogen bidro videre til å bekrefte de vurderingene som Forsvarsbygg har gjort i forbindelse med vurdering av påvirkninger, risikoer og muligheter.

Til høyre har vi oppsummert ESRS-temaer som er vektlagt av interessentene.

Oversikt over intervjuobjekter finnes i finnes i vedlegg C.

Tema	Innsikt fra interessentdialoger
Klima og miljø	Begrensning av klimaendringer er et viktig tema blant samtlige interessenter, både når det gjelder deres eget bærekraftsarbeid, men også når det gjelder påvirkningen Forsvarsbygg har, der energi- og ressursforbruk er sentralt. Flere interessenter vektlegger også klimatilpasning som viktig tema. Flere interessenter løftet frem Forsvarsbyggs påvirkning på natur og biologisk mangfold som sentrale påvirkninger, og som følger av direkte inngripen og som konsekvens av Forsvarsbyggs forbruk av materialer samt klimagassutslipp. Forsvarssektorens planer for fremtidig utvikling av anlegg og infrastruktur vil ha en ytterligere negativ påvirkning. Som en stor aktør i bygg- og anleggsbransjen, peker interessenter på Forsvarsbyggs mulighet til å drive frem nye bransjestandarder der temaer som bærekraftige bygg, utvikling av systematiserte sertifiseringsordninger, og gjenvinning og sirkulærøkonomi fremheves. Det er også en forventning om at ambisjoner følges opp med handling og Forsvarsbygg tenker både langsiktig. Innovativt og bærekraftig i videre utvikling av sin virksomhet.
Bidrag i lokalsamfunnet	I den sosiale dimensjonen fremheves Forsvarsbygg som en vesentlig driver av lokal næringsutvikling. Forsvarsbygg gjør et godt arbeid med tilrettelegging for lokale leverandører med positive ringvirkninger i lokale samfunnet som økt sysselsetting og skatteinntekter for kommunene. Det trekkes også frem av flere at dette anses som viktig med tanke på beredskap og sikring av lokale forsyningskjeder i lys av en usikker geopolitisk situasjon.
Samarbeid og kompetanseutveksling	Interessenter peker på flere eksisterende samarbeid og fremtidige muligheter for samarbeid for utvikling av bærekraftige løsninger gjennom kompetanseoverføring mellom og på tvers av verdikjeder. Det pekes på at Forsvarsbygg kan være en kompetansespreder både i Forsvarsektoren, i bygg og anleggsbransjen og i lokal samfunn. Sentrale områder for samarbeid omhandler energieffektivisering, videreutvikling av opplæringsprogrammer for leverandører og utvikling av verktøy og systemer for bygg- og anleggsprosesser og effektiv rapportering på temaer som faktisk er relevant. Samtlige ser dette som et området for samarbeid.
Arbeidsforhold i verdikjeden	Interessentene ser Forsvarsbygg som en toneangivende aktør i bygg og anleggsbransjen. Det trekkes frem at dette er en bransje som historisk sett vært kjent for utilstrekkelige arbeidsforhold og risiko for menneskerettighetsbrudd, særlig nedover i verdikjeden. Flere anser risikoen for dette som økende da verdikjeden potensiell er sårbar for endringer globalt som kan føre større press på sårbare ressurser og mennesker. I den forbindelse pekes det på Forsvarsbyggs mulighet til å kontraktsfeste krav for å skape et mer seriøst og ansvarlig leverandørmarked, samtidig en forventning til å følge opp dette systematisk med kontroller.
Ansvarlig virksomhet	Det var en gjennomgående forventning blant interessentene at bærekraft, forstått som klima og miljø, sosiale forhold og virksomhetspesifikke forhold, er på agendaen og håndteres seriøst i Forsvarsbygg. Flere sier også at de forventer «mer» av Forsvarsbygg fordi de er en offentlig aktør og forvalter fellesskapets midler.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

METODE OG PROSESS

KONTEKST

VESENTLIGE TEMA

BENCHMARK

ANBEFALINGER TIL VIDERE ARBEID

VEDLEGG

Om identifisering og vurdering i påvirkningsanalysen

Et bærekraftstema er vesentlig fra et påvirkningsperspektiv når det vedrører virksomhetens faktiske eller potensielle, positive eller negative påvirkninger på mennesker, klima eller miljø over kort, mellomlang eller lang sikt. Dette gjelder både påvirkninger knyttet til egen drift og i oppstrøms og nedstrøms verdikjede, inkludert gjennom virksomhetens produkter og tjenester, og gjennom forretningsforhold.

Faktiske negative påvirkninger vurderes basert på alvorlighetsgrad, mens potensielle negative påvirkninger vurderes for alvorlighetsgrad, sannsynlighet og på hvilken tidshorisont de kan oppstå. Alvorlighetsgrad er basert på følgende faktorer: effekt (skade), omfang og uopprettelighet.

Faktiske positive påvirkninger vurderes basert på grad av gevinst, mens potensielle positive påvirkninger vurderes for grad av gevinst, sannsynlighet og på hvilken tidshorisont de kan oppstå. Grad av gevinst er basert på følgende faktorer: effekt (fordel/gevinst) og omfang.

Proessen følger standarder og veiledere utarbeidet av European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG).

Oversikt over standarder og veiledere benyttet i arbeidet finnes i vedlegg A.

Beskrivelse av skalaer benyttet for vurdering av påvirkning finnes i vedlegg D.

Vurderingene av Forsvarsbyggs påvirkninger ble basert på i hvor stor grad disse har eller kan ha effekt på klima, miljø og mennesker

Vurdering av positive påvirkninger:

Fordel/gevinst

Hvor stor gevinst / fordel påvirkningen gir på klima, miljø eller mennesker

Omfang

Hvor mange individer / hvor stort område blir berørt av påvirkningen

Sannsynlighet for at potensielle påvirkninger oppstår:

Hvor ofte påvirkningen kan skje / muligheten for at påvirkningen skjer

Tidshorisont

Estimert tidspunkt for når den potensielle påvirkningen inntreffer

Vurdering av negative påvirkninger:

Skade

Hvor alvorlig / stor skade påvirkningen gir på klima, miljø eller mennesker

Omfang

Hvor mange individer / hvor stort område blir berørt av påvirkningen

Uopprettelighet

Hvor vanskelig det er å gjenopprette skaden som påvirkningen medfører på klima, miljø eller mennesker

Sannsynlighet for at potensielle påvirkninger oppstår:

Hvor ofte påvirkningen kan skje / risikoen for at påvirkningen skjer

Tidshorisont

Estimert tidspunkt for når den potensielle påvirkningen inntreffer

Om identifisering og vurdering i den finansielle vesentlighetsanalysen

Finansiell vesentlighet handler om hvordan eksterne bærekraftsforhold kan påvirke en virksomhets resultater, strategiske beslutninger og fremtidige muligheter eller risikoer. Et bærekraftstema er finansielt vesentlig hvis det påvirker, eller med rimelighet er forventet å påvirke disse forholdene i virksomheten.

For Forsvarsbygg er det benyttet en bredere definisjon av finansiell vesentlighet. I denne analysen vurderes tre ulike kategorier av risiko og muligheter knyttet til «Forsvarsbyggs evne til å etablere, opprettholde og gjenopprette Forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig»:

- i) finansielle effekter
- ii) endring i troverdighet/tillit og
- iii) innvirkning på ytelse.

Slike risikoer og muligheter er ikke begrenset til egen drift, men kan også være knyttet til forretningsforhold i opp- og nedstrøms verdikjede.

Vesentligheten av risikoer og muligheter er vurdert basert på kombinasjonen av sannsynligheten for at forholdet oppstår og den finansielle effekten dersom det oppstår.

Proessen følger standarder og veiledere utarbeidet av European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG).

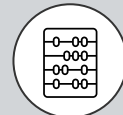
Vurderingene av Forsvarsbyggs risikoer og muligheter ble basert på i hvor stor grad disse har eller kan ha effekt på Forsvarsbygg

Alle identifiserte risikoer og muligheter vurderes basert på kombinasjonen av effekt og sannsynlighet

Størrelsen på den finansielle effekten

Hvor mye kan risikoen koste oss? Hvor mye kan vi potensielt tjene på muligheten?

Sannsynlighet

Hva er sannsynligheten for at risikoen eller muligheten faktisk materialiserer seg / skjer?

Tidshorisont

Når kan risikoen eller muligheten oppstå? Kort-, mellom- eller langsikt?

Oversikt over standarder og veiledere benyttet i arbeidet finnes i vedlegg A.

Beskrivelse av skalaer benyttet for vurdering av risiko og mulighet finnes i vedlegg D.

Sammenstilling av den doble vesentlighetsanalysen

Etter gjennomføring av påvirkningsanalysen og den finansielle vesentlighetsanalysen er resultatene systematisert og sammenstilt for å identifisere de mest vesentlige bærekraftstemaene for Forsvarsbygg. Dette innebærer en integrert vurdering av både finansiell vesentlighet og påvirkningsvesentlighet, der de innsamlede dataene fra interne analyser og interessedialog er analysert og veid opp mot hverandre. Dette arbeidet har også inkludert en benchmarkanalyse mot bygg- og anleggsbransjen samt forsvarssektoren. Se side 31-35.

Hvert tema er vurdert på en skala fra 1 til 5. For å bli ansett som et vesentlig tema må temaet ha en score på 4 eller 5 på enten påvirkning eller finansiell vesentlighet. Dersom temaet har en score på 4 eller 5 på både påvirkning og finansiell vesentlighet er teamet «dobbelt vesentlig».

I oversikten til høyre og på den påfølgende sliden fremgår en oversikt over alle temaer som har fått en total score på 8 eller mer, når score på påvirkning og finansiell vesentlighet summeres.

For å sikre en tydeligere fremstilling har deretter sammenstilt resultatene fra analysen i en tabell der temaer er plassert basert på deres relative betydning i begge dimensjoner. Det er også oppgitt hvor i verdikjeden tematikken er aktuell.

De påfølgende sidene gir en kort beskrivelse av vesentlige temaer.

Beskrivelse av beregningsmetoder benyttet i analysen fremgår i vedlegg E.

Den doble vesentlighetsanalysen avdekker følgende temaer som topp 13 vesentlige temaer for Forsvarsbygg

Tema	ESRS
Begrensning av klimaendringer	ESRS E1
Energi	ESRS E1
Direkte påvirkning på tap av biologisk mangfold	ESRS E4
Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	ESRS E4
Påvirkninger på arters tilstand	ESRS E4
Inngående ressurser, herunder ressursbruk	ESRS E5
Opplæring og kompetanseutvikling for egne ansatte	ESRS S1
Arbeidsvilkår i verdikjeden	ESRS S2
Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	ESRS S3
Urbefolkningens rettigheter	ESRS S3
Organisasjonskultur	ESRS G1
Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	ESRS G1

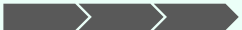
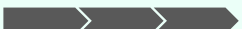
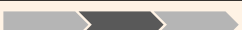
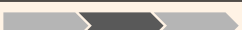
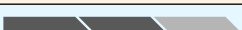
Topp 12 vesentlige temaer for Forsvarsbygg

Tema	ESRS
A Begrensning av klimaendringer	ESRS E1
B Energi	ESRS E1
C Direkte påvirkning på tap av biologisk mangfold	ESRS E4
D Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	ESRS E4
E Påvirkninger på arters tilstand	ESRS E4
F Inngående ressurser, herunder ressursbruk	ESRS E5
G Opplæring og kompetanseutvikling for egne ansatte	ESRS S1
H Arbeidsvilkår i verdikjeden	ESRS S2
I Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	ESRS S3
J Urbefolkningens rettigheter	ESRS S3
K Organisasjonskultur	ESRS G1
L Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	ESRS G1

Full oversikt over vesentlige temaer for Forsvarsbygg

For å bli ansett som et vesentlig tema må temaet ha en score på 4 eller 5 (på en skala fra 1-5) på enten påvirkning eller finansiell vesentlighet. Dersom temaet har en score på 4 eller 5 på både påvirkning og finansiell vesentlighet er temaet «dobbelts vesentlig».

	ESRS	Vesentlig tema	Påvirkningsvesentlighet	Finansiell vesentlighet*	Verdikjede (oppstrøms, egen drift, nedstrøms)
E	 E1 - Klimaendringer	Begrensning av klimaendringer	5	4	
		Tilpasning til klimaendringer	4	3	
		Energi	4	4	
	 E2 - Forurensning	Vannforurensning	4	3	
		Forurensning av jord eller berggrunn	4	2	
	 E4 - Biologisk mangfold og økosystemer	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	5	4	
		Påvirkninger på arters tilstand	5	3	
		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	5	4	
		Påvirkninger på og avhengigheter av økosystemressurser	4	3	
	 E5 - Ressursbruk og sirkulær økonomi	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	4	4	
		Avfall	4	2	
S	 S1 - Egen ansattstyrke	Arbeidsvilkår	4	3	
		Likestilling og mangfold	4	2	
		Opplæring og kompetanseutvikling	5	3	
	 S2 - Arbeidstakere i verdikjeden	Arbeidsvilkår	5	4	
		Menneskerettigheter	4	3	
	 S3 - Berørte lokalsamfunn	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	4	5	
		Urbefolkningens rettigheter	4	4	
G	 G1 - Ansvarlig forvaltning**	Organisasjonskultur	5	5	
		Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	5	4	
		Korrupsjon og bestikkelser	4	3	

*Finansiell vesentlighet i denne analysen omhandler risiko og muligheter knyttet til «Forsvarsbyggs evne til å etablere, opprettholde og gjenopprette Forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig».

**Vi har i denne analysen benyttet «ansvarlig forvaltning» i stedet for «forretningsskikk» som benyttes i den norske oversettelsen av European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS E1 Klimaendringer

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Påvirkningsvesentlighet	Finansiell vesentlighet
E	Begrensning av klimaendringer	Forsvarsbygg har en betydelig klimapåvirkning gjennom hele verdikjeden, spesielt knyttet til råvareutvinning, materialproduksjon, transport, bygging, rehabilitering og drift av bygg og anlegg. Hoveddelen av klimagassutslippene stammer fra scope 3, gjennom produksjon og transport av materialer og produkter som benyttes i virksomheten. For forsvarssektoren utgjør indirekte klimagassutslipp anslagsvis 70-80 % av sektorens totale utslipp. Forsvarsbygg har iverksatt tiltak for å redusere sine klimagassutslipp gjennom fossilfri oppvarming av bygg, krav til lavere klimagassutslipp fra byggematerialer og gjennom krav til bruk av nullutslippskjøretøy i virksomheten. De jobber også aktivt med å legge til rette for lavutslippsinfrastruktur, slik som ladeinfrastruktur for elektriske kjøretøy og landstrøm for skip, for å redusere sektorens samlede utslipp. De stiller også krav til utslippsfrie anleggsplasser der forholdene ligger til rette for dette. 	Manglende tiltak for å redusere klimagassutslipp kan medføre omdømmerisiko, særlig ettersom krav knyttet til bærekraft i offentlige anskaffelser stadig blir strengere. Dersom Forsvarsbygg ikke prioriterer utslippsreduksjon, kan de bli oppfattet som en uansvarlig aktør, noe som kan påvirke Forsvarsbyggs troverdighet og tillit. Samtidig representerer overgangen til en lavutslippsøkonomi en mulighet. Ved å stille ambisiøse krav til leverandører kan Forsvarsbygg bidra til betydelige utslippsreduksjoner i verdikjeden, noe som også vil ha en positiv effekt på Norges totale klimagassutslipp. Spesielt i regioner med høy byggeaktivitet, som i Nord-Norge, kan Forsvarsbygg bidra til reduserte utslipp, blant annet gjennom bruk av ny teknologi.
	Tilpasning til klimaendringer	Klimaendringer fører til økende ekstreme værhendelser som flom, stormer, havnivåstigning og endrede temperaturforhold, noe som kan ha betydelige konsekvenser for bygninger, anlegg og infrastruktur. Forsvarsbygg påvirker hvordan sektoren tilpasser seg disse endringene gjennom sin rolle som byggherre, og eier og forvalter av store eiendomsmasser. Forsvarsbygg påvirker også sektorens operasjonelle evne og bruksmønstre. Klimaendringer kan medføre behov for hyppigere vedlikehold og endret bruk av kjemikalier, for eksempel økt bruk av avisningsmidler på flyplasser for sikker drift. Forsvarsbygg har en vesentlig rolle i å sikre at infrastruktur og bygninger er klimatilpasset, både gjennom tekniske løsninger og helhetlig arealplanlegging. 	Endret klima vil stille nye krav til utredning, planlegging, sikring og vedlikehold, noe som kan føre til økte arealbehov og økonomiske kostnader. Dersom Forsvarsbygg ikke tar hensyn til klimaendringer i arealbruk og tekniske løsninger, kan bygninger, anlegg og infrastruktur være sårbare for skader eller ødeleggelse som følge av ekstremvær. Dette innebærer risiko for liv og helse, store økonomiske tap og økte kostnader knyttet til gjenoppretting. Videre kan manglende klimatilpasning svekke Forsvarsbyggs evne til å opprettholde drift, noe som kan få konsekvenser for forsvarsevne og samfunnskritiske funksjoner. På lang sikt kan utilstrekkelig klimatilpasning redusere sektorens operasjonelle kapasitet. Samtidig kan en proaktiv tilnærming til klimatilpasning gi muligheter. Helhetlig planlegging og risikoanalyse kan sikre mer robuste anlegg og redusere sårbarheten for klimaendringer. Ved å integrere naturbaserte løsninger også bidra til ivaretagelse av biologisk mangfold og bærekraftig arealforvaltning.
	Energi	Forsvarsbygg påvirker energibruk, særlig gjennom produksjon og transport av materialer, drift av maskiner på byggeplasser og energiforbruk i eksisterende bygg. Spesielt eldre bygningsmasse med lav energieffektivitet bidrar til økt energibruk i sektoren. Bruken av fossil energi er begrenset for bygningsmassen, men kan påvirkes i verdikjeden gjennom valg av leverandører og krav i bygg og anleggsprosjekter. 	Forsvarsbygg er avhengig av tilgang til ren og fornybar nasjonal kraft for å opprette holde lave utslipp fra scope 2. Imidlertid forutsetter overgang til et mer bærekraftig energibruk at markedet utvikler løsninger med lavere energiforbruk i produksjon og transport. En risiko i overgangen til mer bærekraftig energiforbruk, knyttes til innføring av nye teknologiske energiløsninger, særlig dersom umodne løsninger tas i bruk før de er tilstrekkelig utprøvd. Dette kan medføre behov for hyppigere utskifting, noe som kan gi økte kostnader og utfordringer med å kombinere nye og gamle energiløsninger.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS E2 Forurensning

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
E	Vannforurensning	Forsvarsbygg har en påvirkning på vannforurensning gjennom avrenning fra skyte og øvingsfelt, bruk av kjemikalier og historiske deponier på egne arealer. Spesielt kan bruk av avisningsmidler som Urea og Aviform føre til utslipp som overskrider gjeldende tillatelser, noe som kan påvirke nærliggende vannforekomster og økosystemer. I tillegg kan tidligere forurensning fra Forsvarsbyggs arealer generere utslipp til vann (PFAS flystasjoner), og føre til langvarige utslippsutfordringer. Nedstrøms kan også Forsvaret ha en påvirkning ved uhell og økt nedbør som kan føre til ytterligere vannforurensning. Den samlede påvirkningen kan være betydelig dersom utslippene ikke håndteres effektivt, og kan føre til negative konsekvenser for den nærliggende vannkvaliteten. 	Manglende overholdelse av regelverk knyttet til vannforurensning kan medføre risiko for stenging av anlegg eller innskrenking av operasjonell kapasitet, noe som kan påvirke Forsvarsbygg og Forsvarets virksomhet. Dette er særlig kritisk på lengre sikt, ettersom forsvarssektorens virksomhet forventes å øke, uten at regelverket nødvendigvis blir mer fleksibelt når det gjelder økt forbruk av kjemikalier. Økende krav kan også medføre høyere kostnader knyttet til overvåking og opprydding. I tillegg kan manglende håndtering av forurensning ha negative omdømmeeffekter.
	Forurensning av jord eller berggrunn	Forsvarsbygg påvirker jordforurensning både direkte og indirekte gjennom tidligere og pågående aktiviteter. Direkte påvirkning skjer gjennom forurensede arealer i anlegg og skytefelt, hvor historiske utslipp av oljeprodukter og tungmetaller kan ha ettervirkninger. Indirekte påvirkning skjer nedstrøms gjennom uhell og utslipp fra Forsvarets virksomhet. Forsvarsbygg har et ansvar for å håndtere denne påvirkningen gjennom forebyggende tiltak og overvåking, samt etterlevelse av pålegg fra forurensningsmyndigheter om opprydding og restaurering av berørte arealer. 	Manglende oppfølging av regelverk knyttet til jordforurensning kan føre til økte restriksjoner på virksomheten, herunder risiko for stenging av anlegg eller redusert bruk for Forsvaret. Dette er særlig relevant på lang sikt, ettersom økende aktivitet kan føre til strengere reguleringer og krav til kjemikaliebruk uten tilsvarende økning i tillatelser. Økte kostnader knyttet til overvåking, sanering og juridiske forpliktelser kan også påvirke Forsvarsbygg finansielt. Samtidig kan dårlig håndtering av jordforurensning føre til omdømmerisiko, spesielt dersom forurensning sprer seg til nærliggende naturområder eller lokalsamfunn. Ved å implementere helhetlige tiltak for tilbakeføring av arealer, inkludert restaurering av naturlige økosystemer som myr, kan Forsvarsbygg unngå finansielle konsekvenser og styrke sin troverdighet og tillitt.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5 >>>>>

Tema		Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
E	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	Forsvarsbygg er en stor arealbesitter og påvirker biologisk mangfold gjennom direkte arealinngrep, inkludert tiltak i Skyte- og øvingsfelt (SØF), anlegg og leire. Den største påvirkningen skjer gjennom utviklingsprosjekter som beslaglegger naturarealer, kan skape fysiske barrierer mellom habitater og spredning av fremmede arter som fortrenger stedegne arter. Sammenlignet med andre aktører i bygg- og anleggsbransjen har Forsvarsbygg en høyere samlet påvirkning på biologisk mangfold, både på grunn av størrelsen på arealene og følgende arealbruksendringer som oppstår. Forsvarets aktivitet bidrar til ytterligere forurensning, støy og utslipp. Selv om Forsvarsbygg har en indirekte påvirkning i Forsvarets aktiviteter, er Forsvarsbygg ansvarlig for arealbeslag og tilrettelegging for aktivitet som kan ha konsekvenser for biologisk mangfold. Forsvarsbygg har også en indirekte påvirkning på biologisk mangfold gjennom valg av materialer ved anskaffelser, der Forsvarsbygg er avhengig av materialer som krever arealbruksendringer.	Arealinngrep med tap av biologisk mangfold og naturarealer kan begrense Forsvarsbyggs muligheter for fremtidig utvikling, og manglende naturtilpasning kan redusere anleggenes robusthet mot klimaendringer. I tillegg kan manglende hensyn til biomangfold føre til juridiske konsekvenser dersom Forsvarsbygg eller Forsvaret bryter naturmangfoldloven eller andre miljøbestemmelser. Det er også en omdømmerisiko, da naturinngrep kan møte offentlig oppmerksomhet og motstand, og kan skape utfordringer for prosjektgjennomføring. Ved å iverksette tiltak for bevaring av truede arter, restaurering av økosystemer og bekjempelse av fremmede arter, kan Forsvarsbygg på den annen side, redusere sin negative påvirkning og ivareta sitt omdømme som ansvarlig aktør. Bruk av naturbaserte løsninger kan bidra til økt biologisk mangfold og skape mer robuste, klimaresistente løsninger. Dette kan også redusere behovet for kostbare avbøtende tekniske tiltak.
	Påvirkninger på arters tilstand	Forsvarsbygg forvalter store arealer som fungerer som leveområder for en rekke arter, inkludert truede arter. Forsvarsbygg har identifisert og utarbeidet skjøtelsesplaner for de mest kritisk truede artene, men andre arter i ulike truethetskategorier kan fortsatt være utsatt for negativ påvirkning som følge av arealbeslag og barrierer. Påvirkningen skjer også oppstrøms i verdikjeden gjennom valg av materialer i anskaffelser som kan påvirke artenes tilstand globalt. Forsvarsbygg påvirker også artenes tilstand som følger av Forsvarets operasjonelle behov, et hensyn som må balanseres mot vern av artsmangfold.	Tap av artsmangfold i seg selv har begrenset påvirkning på Forsvarsbyggs virksomhet, men kan ha betydelige konsekvenser for artsmangfoldet. Manglende hensyn til artsvern fører til negativ omdømme og økt regulatorisk risiko. Gjennom utviklingsprosjekter kan Forsvarsbygg påvirke artsmangfoldet direkte, ved å redusere eller forringe leveområder, og indirekte, ved å legge til rette for aktiviteter som skaper ytterligere press på sårbare arter.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
E	Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	Forsvarsbygg påvirker økosystemer gjennom utbygging og arealbruk, særlig på myr, våtmarker og andre sensitive naturområder. Historisk har mange av Forsvarsbyggs skytebaner, bygninger og flyplasser blitt etablert på tidligere våtmarksområder, hovedsakelig fordi disse arealene er flate og egner seg for infrastruktur. Drenering og utbygging av slike områder fører til tap av viktige økosystemtjenester. I tillegg påvirker utviklingsprosjekter andre naturtyper, som store gamle trær, som er viktige habitater for en rekke arter. Påvirkningen skjer også oppstrøms gjennom valg av materialer i anskaffelser, der for eksempel avskoging i leverandørkjeden forsterker den samlede påvirkningen. 	Manglende hensyn til økosystemer kan medføre juridisk risiko, særlig hvis utbygging eller inngrep skjer i strid med naturmangfoldloven eller andre miljøbestemmelser. Videre kan tap av naturbaserte tjenester, som flomdemping og naturlig temperaturregulering fra vegetasjon, gjøre bygg og infrastruktur mer sårbare for klimaendringer, noe som kan øke driftskostnader og vedlikeholdsbehov. Ødeleggelse av verdifulle økosystemer kan føre til negativ oppmerksomhet fra myndigheter, lokalsamfunn og interessegrupper, og utgjøre en omdømmerisiko. Restaurering av våtmarker og andre naturområder kan kompensere for tidligere inngrep og forbedre økosystemtjenester. Bruk av naturbaserte løsninger kan bidra til økt motstandsdyktighet mot klimaendringer og ivareta sitt omdømme som ansvarlig aktør.
	Påvirkninger på og avhengigheter av økosystemressurser	Forsvarsbygg påvirker økosystemressurser gjennom inngrep i myr, våtmarker, skog og kantsoner til vassdrag, noe som kan redusere naturens evne til å regulere vannbalanse, dempe flom og binde karbon. Nedbygging av myr og skog reduserer karbonlagringskapasiteten og kan øke klimagassutslipp, mens tap av vegetasjon kan gjøre områdene mer utsatt for tørke og erosjon. I tillegg påvirker avrenning og forurensning vannkvaliteten i vassdrag og kan i enkelte tilfeller ha konsekvenser for matressurser, som fiskebestander. Reduksjon i naturlig vegetasjon påvirker også insektpopulasjoner og pollinatortjenester, som er viktige for økosystemers funksjonalitet. Forsvarsbygg påvirker også gjennom materialvalg i anskaffelser, da utvinning av råvarer kan bidra til avskoging og ytterligere press på økosystemer. Nedstrøms påvirkes økosystemressurser av Forsvarets virksomhet, der Forsvarsbyggs arealinngrep legger grunnlaget for virksomheten. 	Tap av naturbaserte tjenester, som flomdemping og temperaturregulering fra vegetasjon, kan gjøre bygg og infrastruktur mer sårbare for klimaendringer, noe som kan føre til økte kostnader for klimatilpasning og vedlikehold. Videre kan inngrep i økosystemer føre til regulatoriske konsekvenser. Naturinngrep som påvirker viktige økosystemtjenester kan møte offentlig motstand som kan påvirke Forsvarsbyggs omdømme. Arbeid for å bevare og restaurere naturområder kan bidra til å styrke Forsvarsbyggs troverdighet og tillitt, samt redusere fremtidig risiko. Gjennom aktiv skjøtsel av truede arter, bekjempelse av fremmede arter og bærekraftig arealforvaltning samt bruk av naturbaserte løsninger kan Forsvarsbygg bidra til økt motstandsdyktighet mot klimaendringer, og samtidig redusere risiko for avbøtende tiltak.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS E4 Sirkulær økonomi

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
E	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	Forsvarsbygg har et høyt ressursforbruk gjennom sin bygg- og anleggsvirksomhet, der store mengder byggematerialer, råvarer, kjemikalier og transporttjenester benyttes i prosjekter. Bruk av ressurser påvirker samtidig avfallsgenerering, i form av bygg- og anleggsavfall og farlige materialer som krever spesialhåndtering. 	Økende råvarepriser, forsyningsforstyrrelser og strengere miljøkrav kan føre til høyere kostnader og større avhengighet av ustabile leverandørkjeder. Manglende implementering av sirkulære løsninger kan også gi regulatoriske og omdømmerisikoer, ettersom krav til gjenbruk og ressurseffektivitet blir strengere i offentlige anskaffelser og bærekraftsrapportering. Forsvarsbygg har mulighet til å redusere sin påvirkning ved å forlenge levetiden til bygg og materialer, effektivisere prosesser og øke graden av gjenbruk og resirkulering. Samarbeid med leverandører i verdikjeden er avgjørende for å sikre tilgang på ressurseffektive løsninger. Dette kan bidra til å redusere kostnader og styrke forsyningsikkerheten. Med Forsvarsbyggs store kulturhistoriske eiendomsportefølje er virksomheten i en særstilling for å vise verdien av redusert ressursbruk både i form av bevaring av kulturhistoriske verdier, og gjenbruk av eldre bygninger til nye formål.
	Avfall	Bygg- og anleggsavfall utgjør en stor andel av det totale avfallet i Norge. Forsvarsbygg har en påvirkning på avfall gjennom avfallsgenerering i egen virksomhet; fra kontorer, driftsanlegg og byggeplasser. Forsvarsbygg er også ansvarlig for håndtering av hele forsvarssektorens nærings- og byggavfall. Videre har Forsvarsbygg en påvirkning på avfall gjennom valg av materialer i anskaffelser. 	Regelverket for avfallshåndtering er godt etablert, men økende krav til sirkulær økonomi kan innebære regulatoriske risikoer. Dersom Forsvarsbygg ikke klarer å implementere effektive strategier for avfallsminimering, kan det medføre høyere avfallskostnader og økt risiko for avbøtende tiltak. Utilstrekkelig avfallshåndtering kan også gi negative omdømmeeffekter og gå ut over Forsvarsbyggs troverdighet og tillit. Ved å implementere løsninger som øker levetiden på materialer, legger til rette for ombruk og sikrer høy materialgjenvinning, kan Forsvarsbygg redusere avfallsmengden. Mer sirkulære løsninger kan også øke forsyningsikkerheten og gi kostnadsbesparelser, særlig ved redusert behov for nyinnkjøp av materialer.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS S1 Egen Arbeidsstyrke

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
S	Arbeidsvilkår	Forsvarsbygg er en stor arbeidsgiver med arbeidsplasser over hele landet og har dermed en betydelig påvirkning på arbeidsvilkår, helse, sikkerhet og sosiale forhold for sine ansatte. Gode arbeidsforhold, inkludert trygge arbeidsplasser, helse-, miljø- og sikkerhetsstandarder (HMS), medbestemmelse og medvirkning, arbeidstidsordninger som sikrer fleksibilitet og balanse mellom arbeid og fritid, og tilrettelegging ved arbeidsuførhet samt sosiale forhold er viktige områder der Forsvarsbygg har en påvirkning. 	Forsvarsbygg er avhengig av gode arbeidsvilkår for å tiltrekke, utvikle og beholde kompetent arbeidskraft. Manglende ivaretagelse av arbeidstakerrettigheter, medbestemmelse og fleksible arbeidstidsordninger føre til omdømmerisiko og redusert attraktivitet som arbeidsgiver. Risikoen for manglende overholdelse av ansettelsesvilkår, arbeidstidsbestemmelser og HMS-standarder er lav, da dette er et sterkt regulert område med omfattende tilsyns- og oppfølgingsmekanismer.
	Likestilling og mangfold	Forsvarsbygg et ansvar for å sikre en inkluderende arbeidskultur og legge til rette for rekruttering og utvikling av talenter uavhengig av kjønn og bakgrunn. Forsvarsbyggs handlingsplan for likestilling og mangfold inkluderer tiltak for rekruttering av underrepresenterte grupper, lik lønn for likt arbeid, og forebygging av trakassering og mobbing. Ved å integrere disse tiltakene i egen virksomhet og i rekrutteringsprosesser, kan Forsvarsbygg bidra til en mer inkludering og mangfold. Dersom likestilling og inkludering ikke prioriteres, kan Forsvarsbygg risikere at mangfoldet i arbeidsstyrken forblir lavt, noe som begrenser talenttilgang og innovasjon. I tillegg kan manglende tiltak for likestilling føre til diskrimineringsrisiko, svakere ansattengasjement og negativ omtale. Som statlig aktør er Forsvarsbygg en viktig bidragsyter til regjeringens høye ambisjoner når det gjelder mangfold og en positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring. 	Forsvarsbygg er avhengig av en bred og kompetent arbeidsstyrke for å sikre sitt samfunnsoppdrag. Dersom likestilling og inkludering ikke prioriteres, kan det begrense talenttilgang. En ensidig vektlegging av erfaring fremfor rekruttering av nyutdannede og personer med ulik bakgrunn kan føre til kompetansegap og lavere innovasjonsevne. Særlig å gi mindre erfarende kandidater muligheten og tørre å satse på ny typer kompetanser kan gi Forsvarsbygg et fortrinn. Som statlig aktør er Forsvarsbygg forpliktet til å følge regjeringens ambisjoner for økt mangfold, inkludert en positiv utvikling i ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller fravær fra arbeid eller utdanning. Manglende fremgang kan medføre økte krav og svekket omdømme. Internt kan manglende tiltak for likestilling føre til høyere turnover, svakere ansattengasjement og økt risiko for konflikter. Dersom ansatte opplever urettferdig behandling eller manglende karrieremuligheter, kan det redusere trivsel og produktivitet. Forsvarsbygg har en mulighet til å styrke sin attraktivitet som arbeidsgiver, redusere risiko for diskriminering og bedre sikre tilgang på kvalifisert arbeidskraft gjennom sitt fokus på likestilling og mangfold.
	Opplæring og kompetanseutvikling	Et av Forsvarsbyggs mål er å være en organisasjon som tiltrekker, utvikler og mobiliserer rett kompetanse til rett tid. Ved å tilby målrettede opplæringstiltak og karriereutviklingsmuligheter kan Forsvarsbygg bidra til å øke medarbeidernes forståelse av egen rolle og Forsvarsbyggs samfunnsoppdrag. Dette sikrer ikke bare bedre intern samhandling, men også høyere kvalitet i og mer effektiv oppgaveløsning. Dersom Forsvarsbygg ikke evner å beholde, utvikle og rekruttere nok kompetente medarbeidere, kan dette føre til kompetansemangel, lavere produktivitet og økt feilmargen i prosjekter. Mangel på opplæring kan også svekke ansattes engasjement og føre til høyere turnover. Medarbeidere uten tilstrekkelig opplæring kan også oppleve usikkerhet i egne arbeidsoppgaver, noe som kan påvirke både arbeidsmiljø og produktivitet. Ved å prioritere kompetanseheving, kan Forsvarsbygg sikre at arbeidsstyrken er rustet til å møte nye krav og utfordringer i sektoren. 	Forsvarsbygg er avhengig av en stabil og kompetent arbeidsstyrke for å levere på sitt samfunnsoppdrag. Dersom vi ikke klarer å rekruttere, utvikle og beholde kompetente medarbeidere, kan det føre til svekket operasjonell kapasitet, økte kostnader og forsinkelser som kan svekke Forsvarets ytelse. Økende krav til bærekraftige løsninger, digitalisering og nye byggemetoder gjør at kontinuerlig læring er nødvendig for å sikre at ansatte har oppdatert kompetanse. Uten en systematisk tilnærming til opplæring og utvikling, risikerer Forsvarsbygg at medarbeidere ikke har tilstrekkelig forståelse av vårt samfunnsoppdrag og kjerneoppgaver, noe som kan føre til ineffektive arbeidsprosesser og dårligere måloppnåelse. Samtidig gir en strategisk satsing på kompetanseutvikling flere fordeler. Ved å tilby strukturert Forsvarsbygg sikre bedre ansattbeholdning, styrke rekrutteringen og øke organisasjonens samlede kompetansenivå. En slik tilnærming vil ikke bare forbedre den interne kapasiteten, men også gjøre Forsvarsbygg mer attraktivt for nye talenter og styrke virksomhetens langsiktige bærekraft. Vi har også en mulighet til å i større grad spre vår kompetanse i sektoren og fungere som en strategisk rådgiver i spørsmål relatert til klima og miljø.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
S	Arbeidsvilkår	Forsvarsbygg har en betydelig påvirkning på arbeidsvilkår i bygg- og anleggssektoren gjennom både egne ansatte og et omfattende nettverk av leverandører og underleverandører. Som offentlig oppdragsgiver er Forsvarsbygg pliktig til å sikre at arbeidstakere i verdikjeden har lovlige og forsvarlige lønns- og arbeidsvilkår, og at rettighetene deres som arbeidstakere er ivaretatt. Forsvarsbygg har et samfunnsansvar for å bidra til at arbeidstakere i deres verdikjede kjenner egne rettigheter og har tilgang til nødvendig informasjon og kompetanse for trygg og kompetent gjennomføring av arbeidsoppgaver. Som offentlig oppdragsgiver med stor innkjøpsmakt har Forsvarsbygg et ansvar for at konkurransen i markedet ikke hemmes av useriøse aktører. For å kunne levere på sine forpliktelser i forsvarssektoren er Forsvarsbygg avhengig av leverandørene sine, og at de har tilstrekkelig arbeidskraft. Arbeidskraften hentes ofte inn fra andre land, og Forsvarsbygg har et ansvar for å sikre at bruk av utenlandsk arbeidskraft gjøres på lovlig vis. Gjennom dialog med leverandørmarkedet er Forsvarsbygg en pådriver for felles innsats mot brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Ved å tilgjengeliggjøre informasjon og bidra til opplæring med formål om at virksomheter skal forstå sitt ansvar og arbeidstakere kjenne sine rettigheter bidrar Forsvarsbygg til rettferdige og forsvarlige arbeidsforhold i verdikjeden.	Forsvarsbygg er avhengig av faglært arbeidskraft med forsvarlige arbeidsvilkår for å sikre stabile leveranser, redusere risiko og opprettholde tilliten som en ansvarlig byggherre. Sosial dumping, useriøse aktører og utnyttelse av arbeidskraft, spesielt blant utenlandske arbeidstakere, utgjør en risiko i sektoren. Det er en særlig risiko for at sårbare arbeidstakere, eksempelvis personer på flukt fra krise eller krig, utnyttes til oppdrag i bygge- og anleggsbransjen. Dersom leverandører utnytter arbeidstakere, kan Forsvarsbygg indirekte assosieres med brudd på arbeidstakerrettigheter, noe som kan føre til svekket omdømme. Dårlige arbeidsvilkår kan redusere rekrutteringen av fagarbeidere, noe som kan forsinke prosjekter, øke kostnader og redusere kvaliteten i arbeidet. For å redusere risiko, arbeider Forsvarsbygg systematisk og dedikert med å fremme forsvarlige lønns- og arbeidsvilkår i verdikjeden.
	Menneskerettigheter	Forsvarsbygg har en påvirkning på menneskerettigheter i verdikjeden, særlig gjennom anskaffelse av materialer og produkter fra globale leverandører. Bygg- og anleggsbransjen bruker høyrisikoprodukter fra regioner med svak regulering av arbeidsrettigheter, noe som øker sannsynligheten for brudd på menneskerettigheter lenger ut i verdikjeden. Som offentlig oppdragsgiver plikter Forsvarsbygg å ha egnede rutiner som forebygger brudd på grunnleggende menneskerettigheter i verdikjeden. Forsvarsbygg skal bruke sin innkjøpsmakt til å hindre tvangsarbeid, slavearbeid, barnarbeid og diskriminering, og fremme organisasjonsfrihet og rett til kollektive forhandlinger. Dette gjelder særlig i produksjonen av høyrisikoprodukter. Enkelte råvarer kan stamme fra områder hvor risikoen for menneskerettighetsbrudd er høy. Produkter Forsvarsbygg anskaffer kan være tilknyttet underleverandører i land hvor tvangsarbeid, barnarbeid og farlige arbeidsforhold er dokumentert. Forsvarsbygg har begrenset direkte innflytelse på arbeidsvilkår desto lenger ut i leverandørkjeden arbeidet forekommer.	Dersom Forsvarsbygg ikke følger opp ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, kan det gå utover Forsvarsbyggs omdømme som ansvarlig aktør som fører til svekket omdømme og tillitt. I tråd med lov om offentlige anskaffelser § 5 bruker Forsvarsbygg innkjøpsmakten sin til å fremme ansvarlige løsninger, og premierer leverandører som arbeider aktivt med etisk handel. Gjennom aktiv oppfølging av at leverandørene ivaretar sine plikter etter åpenhetsloven og gjennomfører aktsomhetsvurderinger, kan Forsvarsbygg bidra til å fremme etisk handel av høyrisikoprodukter. Gjennom samarbeid med bransjeorganisasjoner og andre offentlige oppdragsgivere, kan Forsvarsbygg bidra til å fremme etisk handel i bygg- og anleggssektoren og styrke sin posisjon som ansvarlig aktør.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS S3 Berørte lokalsamfunn

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
S	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Forsvarsbyggs landsdekkende virksomhet har en betydelig innvirkning på lokalsamfunn økonomisk, sosialt og kulturelt. Gjennom lokal tilstedeværelse, arbeidsplasser og infrastruktur bidrar Forsvarsbygg til økonomisk vekst og samfunnsutvikling. Forsvarsbygg tilrettelegger for små og mellomstore bedrifter ved å dele opp kontraktene der dette er lovlig, hensiktsmessig og økonomisk gunstig. Forsvarsbyggs bruk av lokale leverandører bidrar til å styrke lokalt næringsliv og forbedre forsyningsikkerheten. Effekten forsterkes gjennom Forsvarsbyggs investering i opplæring, kompetanseutvikling og nettverksbygging. Gjennom kurs, seminarer og bransjenettverk får SMBer tilgang til verktøy for å delta i anbudsprosesser og oppfylle offentlige krav, noe som styrker deres konkurranseevne. Forsvarsbygg samarbeider også med utdanningsinstitusjoner og deltar i ekspert-/forskningsgrupper om temaer som dimensjonering av sivile og militære bygg mot våpenvirkninger for å løse nåværende og fremtidige oppveger. Kulturelt påvirker Forsvarsbygg gjennom forvaltning av historiske bygninger som representerer historisk kulturelle verdier. Kulturhistoriske verdier skal bevares og festningene skal utvikles som bærekraftige destinasjoner. Samtidig kan virksomheten medføre negative konsekvenser. Beslag på arealer kan begrense boligutbygging og true dyrbar mark, noe som påvirker lokalsamfunnets utviklingsmuligheter. Byggeaktivitet og Forsvarets bruk av anlegg og skyte- og øvingsfelt, kan føre til støy, støv og forurensning som reduserer livskvaliteten for nærliggende beboere. Dersom arbeidskraft og leverandører hentes utenfra uten tilstrekkelig involvering av lokale aktører, kan det føre til økonomisk skjevfordeling og sosial motstand. Forsvarsbygg har også ansvar for å sikre at verdikjeden opererer etisk, og unngå materialleveranser fra områder med menneskerettsbrudd eller miljødelegelser.	Forsvarsbyggs evne til å gjennomføre prosjekter effektivt er avhengig av lokal støtte, samarbeid og tilgang på arbeidskraft. Utilstrekkelig involvering av lokalsamfunn eller manglende tilrettelegging for lokale aktører kan føre til motstand, og forsinkelser i prosjekter. Negativ påvirkning, som beslag av arealer eller miljøforstyrrelser, kan føre til klager og omdømmerisiko. Forsvarsbygg er også avhengig av ansvarlig ressursbruk i verdikjeden. Utvinning og produksjon av materialer i konfliktområder eller under uetiske forhold kan føre til menneskerettsbrudd, noe som igjen kan svekke omdømme og tillitt i befolkningen. Videre er Forsvarsbygg utsatt for risiko knyttet til verdikjeden, der materialleverandører kan bli underlagt sanksjoner eller restriksjoner grunnet brudd på internasjonale standarder. Dette kan påvirke både tilgang og kostnad på kritiske ressurser. Samtidig gir dette rom for strategisk tilnærming og muligheter for langsiktig verdiskaping. Ved å investere i lokale utdannings- og opplæringsprogrammer kan Forsvarsbygg bidra til flere kvalifiserte tilbydere i markedet og sikre lokale forsyningskjeder som bidrar til å utvikle lokalsamfunnet og opprettholde drift. Sektorens kulturminner er verdifulle og skal ivaretas som en del av vår felles historie. I tillegg har sektoren et forvaltningsansvar for et stort antall fredete kulturminner i Forsvarets skyte- og øvingsfelt som må hensyntas ved øvelse og trening. Valg av sertifiserte materialer og støtte til bærekraftige utvinningsprosesser kan styrke Forsvarsbyggs omdømme som ansvarlig aktør og sikre stabile forsyningskjeder.
	Urbefolkningens rettigheter	Forsvarsbygg har en påvirkning på urbefolkningens rettigheter gjennom bygge- og anleggsprosjekter som berører samiske områder eller kulturutøvelse. Utilstrekkelig involvering og dialog med samiske interessenter, samt arealinngrep på områder med kulturell, historisk eller næringsmessig betydning for samiske samfunn er potensielle og faktiske påvirkninger som Forsvarsbygg har.	Samiske rettigheter er beskyttet gjennom både nasjonale lover og internasjonale konvensjoner. Manglende hensyn eller etterlevelse av reguleringer kan føre finansielle konsekvenser samt påføre svekke Forsvarsbyggs troverdighet og tillitt.

Vesentlige bærekraftstemaer | ESRS G1 Ansvarlig forvaltning

Vesentlighetsscore 1 | 2 | 3 | 4 | 5

	Tema	Vesentlig påvirkning	Finansiell vesentlighet
G	Organisasjonskultur	Som offentlig aktør med et særskilt samfunnsoppdrag har Forsvarsbygg en betydelig påvirkning på organisasjonskultur. Samfunnsoppdraget gjennomsyrrer våre verdier og gir inspirasjon til å handle med integritet og på en måte som støtter opp under målsetningen om å kunne etablere, opprettholde og gjenopprette forsvarssektorens EBA i fred, krise og krig. Dette skal skje på en bærekraftig og kosteffektiv måte. Forsvarsbyggs ledelse legger til grunn at ved planlegging av tiltak skal det gjøres en helhetsvurdering som ivaretar beredskap, handlingsplanen for klima og miljø og bærekraft, og digitalisering. Sektorens anskaffelsesstrategi har som formål å bidra til å fremme utvikling av produkter og tjenester og utvikle EBA som hensyntar mennesker, klima- og miljøpåvirkning gjennom hele verdikjeden. Gjennom vår landsdekkende virksomhet og omfattende samhandling med lokale aktører kan Forsvarsbygg påvirke forretningspraksis i bygg- og anleggssektoren og bidra til bærekraftig verdiskaping i lokalsamfunnene. 	Samfunnet skal ha tillitt til at Forsvarsbygg er i stand til å etablere, opprettholde og gjenopprette forsvarssektorens EBA i fred, krise og krig. Handlemåten vår skal bygge på prinsipper om forsvarlig forvaltning og bærekraftig verdiskapning. Samfunnet skal også ha tillitt til at Forsvarsbygg er i stand til å forvalte offentlige verdier og Forsvarsbyggs ansatte og ledelse er bevisst sin rolle og sitt ansvar som offentlig eiendomsaktør. Dersom Forsvarsbygg ikke aktivt sikrer integritet og etterlevelse i forretningskulturen, kan det medføre utfordringer i gjennomføringen av samfunnsoppdraget.
	Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	For å kunne fungere i krise og krig, er Forsvarsbygg avhengig av totalforsvaret. Derfor er det viktig med kontinuerlig oppfølging og utvikling av leverandørmarkedet. Vi må også bruke handlingsrommet vårt til å tilrettelegge for vekst. Betalingspraksis er et virkemiddel i denne sammenhengen. Offentlige betalingsbetingelser kan være utfordrende for små og mellomstore bedrifter, ettersom lange betalingsfrister kan påvirke likviditet og bærekraft. Gjennom ulike tilpasninger, kan Forsvarsbygg styrke mindre leverandører, sikre deres overlevelse og bidra til at totalforsvaret har tilgang på nødvendige ressurser når det kreves. 	Forsvarsbyggs handlemåte og forvaltning av forbindelse med leverandører skal bygge på prinsipper om forsvarlig forvaltning og bærekraftig verdiskapning. Samfunnet skal også ha tillitt til at Forsvarsbygg er i stand til å forvalte offentlige verdier og Forsvarsbyggs ansatte og ledelse er bevisst sin rolle og sitt ansvar som offentlig eiendomsaktør.
	Korrupsjon og bestikkelser	Forsvarsbygg har som Norges største eiendomsforvalter en direkte påvirkning på hvordan korrupsjonsrisiko håndteres i bransjen. Forsvarsbyggs krav til etiske standarder, åpenhet og antikorrupsjonstiltak i anskaffelser kan bidra til å heve standardene i leverandørkjeden og redusere risikoen for bestikkelser, interessekonflikter og urettmessig påvirkning av anbudskonkurranser. Samtidig kan manglende kontrollrutiner og svake risikovurderinger føre til utilsiktet medvirkning til korrupsjon i leverandørkjeden. 	Forsvarsbygg har stor innkjøpsmakt og komplekse leverandørkjeder som gjør Forsvarsbygg utsatt for korrupsjon og mistligheter, inkludert bestikkelser, interessekonflikter og utilbørlig påvirkning av anbudskonkurranser. Risikoen for økonomiske tap, ineffektive løsninger og svekket konkurranse er betydelig, og korrupsjon i verdikjeden kan også føre til brudd på menneskerettigheter, dårlige arbeidsforhold og manglende sikkerhetsrutiner. Begrenset innsyn i leverandørkjeden forsterker behovet for strenge kontrollmekanismer og etiske retningslinjer. Korrupsjon kan svekke tilliten til Forsvarsbygg og skade omdømmet. For å sikre ansvarlig forvaltning av offentlige verdier må alle beslutninger preges av integritet, åpenhet og etterlevelse av regelverk. Samtidig gir en proaktiv antikorrupsjonsstrategi muligheter for styrket tillit, økt konkurransekraft og mer effektive anskaffelser.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

METODE OG PROSESS

ANALYSE

VESENTLIGE TEMAER

BENCHMARK

ANBEFALINGER TIL VIDERE ARBEID

VEDLEGG

Benchmark av Forsvarsbyggs doble vesentlighetsanalyse

Forsvarsbygg har en viktig rolle som eiendomsforvalter i både forsvarssektoren og i bygg- og anleggsbransjen.

For å sikre relevans, sammenlignbarhet og kvalitet i den doble vesentlighetsanalysen, er det gjennomført en benchmark opp mot både bransjen og sektoren. En slik sammenligning gir verdifulle innsikter i hvordan Forsvarsbyggs vurderinger samsvarer med eller avviker fra andre i bygg og anleggsbransjen og i Forsvarssektoren.

For benchmark opp mot bygg- og anleggsbransjen har vi benyttet benchmarkanalysen som BDO har gjennomført som del av vår årlige bygg- og anleggsanalyse. Vi gjør oppmerksom på at denne er basert på bærekraftsrapporter for 2023 for noen av de største aktørene i bygg- og anleggsbransjen i Norge. Ettersom det nye lovkravene ikke gjelder før for regnskapsåret 2024, er det stor variasjon i hvilke standarder og rammeverk som er benyttet ved utarbeidelse av de ulike rapportene. Resultatene fra analysen er derfor tilpasset standardene i ESRS for å enklere sammenligne samt knytte funnene opp mot ESRS.

For benchmark opp mot sektoren har vi benyttet rapportene fra DVA hos FMA og Forsvaret.

Vesentligsscoren i benchmark tilsvare høyeste score på påvirkning eller finansiell vesentlighet. Markering i mørk oransje tilsvare en score på 5. Markering i lys oransje tilsvare en score på 4.

På de følgende sidene illustreres benchmarkanalysene.

Observasjoner knyttet til Forsvarsbyggs resultater i lys av benchmarkanalysen

- Forsvarsbygg har et sterkt miljøfokus, likt resten av bygg- og anleggsbransjen med vekt på klima, naturmangfold og sirkulær økonomi. Samtidig ser vi at Forsvarsbygg har et større fokus på energi, tilpasning til klimaendringer og forurensing enn bransjen for øvrig som kan knyttes til Forsvarsbyggs utvidede ansvar for dette i sektoren samt omfanget av areal Forsvarsbygg forvalter. På de sosiale og styringsmessige områdene er Forsvarsbygg på linje med bransjen, men de har et utvidet ansvar lokalsamfunnet knyttet til kompetanseutvikling, verdiskaping og beredskap.
- FMA har et større fokus på sikkerhet for sluttbrukere og potensial for forurensning enn Forsvarsbygg. Dette skyldes i hovedsak at FMA som Norges største offentlige innkjøper håndterer et betydelig større omfang av miljøfarlige stoffer i sine anskaffelser.
- Når det gjelder Forsvarsbygg og Forsvaret ser vi at Forsvarsbygg har et mye større fokus på biologisk mangfold og økosystemer. Videre fokuserer begge virksomhetene på likebehandling og like muligheter for egne ansatte. Når det gjelder øvrige tematikker knyttet til egne ansatte, vektlegger Forsvarsbygg kompetanse og utvikling, mens Forsvaret vektlegger på arbeidsvilkår, balanse mellom arbeid og fritid og risiko for turnover.

Sammenligning med bygg- og anleggsbransjen

Basert på bærekraftsrapporter for 2023 for noen av de største aktørene i bygg- og anleggsbransjen i Norge

Bygg- og anleggsbransjen		E Klima og miljø			S Sosiale forhold				G Ansvarlig forvaltning
ESRS E1 Klimaendringer	ESRS E2 Forurensning	ESRS E3 Vann og marine ressurser	ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer	ESRS E5 Sirkulær økonomi	ESRS S1 Egen arbeidsstyrke	ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden	ESRS S3 Berørte lokalsamfunn	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere	ESRS G1 Ansvarlig forvaltning
Tilpasning til klimaendringer	Luftforurensning	Vann	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	Arbeidsvilkår	Arbeidsvilkår	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Informasjonsrelaterte konsekvenser for forbrukere og/eller sluttbrukere	Organisasjonskultur
Begrensning av klimaendringer	Vannforurensning	Marine ressurser	Påvirkninger på arters tilstand	Utgående ressurser knyttet til produkter og tjenester	Likebehandling og like muligheter for alle	Likebehandling og like muligheter for alle	Samfunnenes sivile og politiske rettigheter	Personlig sikkerhet for forbrukere og/eller sluttbrukere	Vern av varslere
Energi	Forurensning av jord eller berggrunn		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	Avfall	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Urbefolkningens rettigheter	Sosial inkludering for forbrukere og/eller sluttbrukere	Dyrevelferd
	Forurensning av levende organismer og matressurser		Påvirkninger på og avhengighet av økosystemtjenester						Politisk engasjement og lobbyvirksomhet
	Stoffer som gir grunn til bekymring							Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	
	Stoffer som gir grunn til svært alvorlig bekymring							Korrupsjon og bestikkelser	
	Mikroplast								

Forsvarsbygg		E Klima og miljø			S Sosiale forhold				G Ansvarlig forvaltning
ESRS E1 Klimaendringer	ESRS E2 Forurensning	ESRS E3 Vann og marine ressurser	ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer	ESRS E5 Sirkulær økonomi	ESRS S1 Egen arbeidsstyrke	ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden	ESRS S3 Berørte lokalsamfunn	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere	ESRS G1 Ansvarlig forvaltning
Tilpasning til klimaendringer	Luftforurensning	Vann	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	Arbeidsvilkår	Arbeidsvilkår	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Informasjonsrelaterte konsekvenser for forbrukere og/eller sluttbrukere	Organisasjonskultur
Begrensning av klimaendringer	Vannforurensning	Marine ressurser	Påvirkninger på arters tilstand	Utgående ressurser knyttet til produkter og tjenester	Likebehandling og like muligheter for alle	Likebehandling og like muligheter for alle	Samfunnenes sivile og politiske rettigheter	Personlig sikkerhet for forbrukere og/eller sluttbrukere	Vern av varslere
Energi	Forurensning av jord eller berggrunn		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	Avfall	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Urbefolkningens rettigheter	Sosial inkludering for forbrukere og/eller sluttbrukere	Dyrevelferd
	Forurensning av levende organismer og matressurser		Påvirkninger på og avhengighet av økosystemtjenester						Politisk engasjement og lobbyvirksomhet
	Stoffer som gir grunn til bekymring							Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis	
	Stoffer som gir grunn til svært alvorlig bekymring							Korrupsjon og bestikkelser	
	Mikroplast								

Sammenligning med Forsvarsmateriell

Vesentlige temaer basert på FMAs DVA-rapport

FMA										
E Klima og miljø					S Sosiale forhold				G Ansvarlig forvaltning	
ESRS E1 Klimaendringer	ESRS E2 Forurensning	ESRS E3 Vann og marine ressurser	ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer	ESRS E5 Sirkulær økonomi	ESRS S1 Egen arbeidsstyrke	ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden	ESRS S3 Berørte lokalsamfunn	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere	ESRS G1 Ansvarlig forvaltning	
Tilpasning til klimaendringer	Luftforurensning	Vann	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	Arbeidsvilkår	Arbeidsvilkår	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Informasjonsrelaterte konsekvenser for forbrukere og/eller sluttbrukere	Organisasjonskultur	
Begrensning av klimaendringer	Vannforurensning	Marine ressurser	Påvirkninger på arters tilstand	Utgående ressurser knyttet til produkter og tjenester	Likebehandling og like muligheter for alle	Likebehandling og like muligheter for alle	Samfunnenes sivile og politiske rettigheter	Personlig sikkerhet for forbrukere og/eller sluttbrukere	Vern av varslere	
Energi	Forurensning av jord eller berggrunn		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	Avfall	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Urbefolkningens rettigheter	Sosial inkludering for forbrukere og/eller sluttbrukere	Dyrevelferd	
	Forurensning av levende organismer og matressurser		Påvirkninger på og avhengighet av økosystemtjenester							Politisk engasjement og lobbyvirksomhet
	Stoffer som gir grunn til bekymring									Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis
	Stoffer som gir grunn til svært alvorlig bekymring									Korrupsjon og bestikkelser
	Mikroplast									

Forsvarsbygg										
E Klima og miljø					S Sosiale forhold				G Ansvarlig forvaltning	
ESRS E1 Klimaendringer	ESRS E2 Forurensning	ESRS E3 Vann og marine ressurser	ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer	ESRS E5 Sirkulær økonomi	ESRS S1 Egen arbeidsstyrke	ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden	ESRS S3 Berørte lokalsamfunn	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere	ESRS G1 Ansvarlig forvaltning	
Tilpasning til klimaendringer	Luftforurensning	Vann	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	Arbeidsvilkår	Arbeidsvilkår	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Informasjonsrelaterte konsekvenser for forbrukere og/eller sluttbrukere	Organisasjonskultur	
Begrensning av klimaendringer	Vannforurensning	Marine ressurser	Påvirkninger på arters tilstand	Utgående ressurser knyttet til produkter og tjenester	Likebehandling og like muligheter for alle	Likebehandling og like muligheter for alle	Samfunnenes sivile og politiske rettigheter	Personlig sikkerhet for forbrukere og/eller sluttbrukere	Vern av varslere	
Energi	Forurensning av jord eller berggrunn		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	Avfall	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Urbefolkningens rettigheter	Sosial inkludering for forbrukere og/eller sluttbrukere	Dyrevelferd	
	Forurensning av levende organismer og matressurser		Påvirkninger på og avhengighet av økosystemtjenester							Politisk engasjement og lobbyvirksomhet
	Stoffer som gir grunn til bekymring									Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis
	Stoffer som gir grunn til svært alvorlig bekymring									Korrupsjon og bestikkelser
	Mikroplast									

Sammenligning med Forsvaret

Vesentlige temaer basert på Forsvarets DVA-rapport

Forsvaret					S				G	
E Klima og miljø					Sosiale forhold				Ansvarlig forvaltning	
ESRS E1 Klimaendringer	ESRS E2 Forurensning	ESRS E3 Vann og marine ressurser	ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer	ESRS E5 Sirkulær økonomi	ESRS S1 Egen arbeidsstyrke	ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden	ESRS S3 Berørte lokalsamfunn	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere	ESRS G1 Forretningsskikk	
Tilpasning til klimaendringer	Luftforurensning	Vann	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	Arbeidsvilkår	Arbeidsvilkår	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Informasjonsrelaterte konsekvenser for forbrukere og/eller sluttbrukere	Organisasjonskultur	
Begrensning av klimaendringer	Vannforurensning	Marine ressurser	Påvirkninger på arters tilstand	Utgående ressurser knyttet til produkter og tjenester	Likebehandling og like muligheter for alle	Likebehandling og like muligheter for alle	Samfunnenes sivile og politiske rettigheter	Personlig sikkerhet for forbrukere og/eller sluttbrukere	Vern av varslere	
Energi	Forurensning av jord eller berggrunn		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	Avfall	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Urbefolkningens rettigheter	Sosial inkludering for forbrukere og/eller sluttbrukere	Dyrevelferd	
	Forurensning av levende organismer og matressurser		Påvirkninger på og avhengighet av økosystemtjenester							Politisk engasjement og lobbyvirksomhet
	Stoffer som gir grunn til bekymring									Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis
	Stoffer som gir grunn til svært alvorlig bekymring									Korrupsjon og bestikkelser
	Mikroplast									

Forsvarsbygg					S				G	
E Klima og miljø					Sosiale forhold				Ansvarlig forvaltning	
ESRS E1 Klimaendringer	ESRS E2 Forurensning	ESRS E3 Vann og marine ressurser	ESRS E4 Biologisk mangfold og økosystemer	ESRS E5 Sirkulær økonomi	ESRS S1 Egen arbeidsstyrke	ESRS S2 Arbeidere i verdikjeden	ESRS S3 Berørte lokalsamfunn	ESRS S4 Forbrukere og sluttbrukere	ESRS G1 Ansvarlig forvaltning	
Tilpasning til klimaendringer	Luftforurensning	Vann	Direkte påvirkningsfaktorer for tap av biologisk mangfold	Inngående ressurser, herunder ressursbruk	Arbeidsvilkår	Arbeidsvilkår	Samfunnenes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Informasjonsrelaterte konsekvenser for forbrukere og/eller sluttbrukere	Organisasjonskultur	
Begrensning av klimaendringer	Vannforurensning	Marine ressurser	Påvirkninger på arters tilstand	Utgående ressurser knyttet til produkter og tjenester	Likebehandling og like muligheter for alle	Likebehandling og like muligheter for alle	Samfunnenes sivile og politiske rettigheter	Personlig sikkerhet for forbrukere og/eller sluttbrukere	Vern av varslere	
Energi	Forurensning av jord eller berggrunn		Påvirkninger på økosystemers omfang og tilstand	Avfall	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Urbefolkningens rettigheter	Sosial inkludering for forbrukere og/eller sluttbrukere	Dyrevelferd	
	Forurensning av levende organismer og matressurser		Påvirkninger på og avhengighet av økosystemtjenester							Politisk engasjement og lobbyvirksomhet
	Stoffer som gir grunn til bekymring									Forvaltning av forbindelser med leverandører, herunder betalingspraksis
	Stoffer som gir grunn til svært alvorlig bekymring									Korrupsjon og bestikkelser
	Mikroplast									

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

METODE OG PROSESS

ANALYSE

VESENTLIGE TEMAER

BENCHMARK

ANBEFALINGER TIL VIDERE ARBEID

VEDLEGG

Anbefalinger for videre arbeid etter DVA-prosessen

Den doble vesentlighetsanalysen legger grunnlag for en helhetlig og operativ tilnærming til bærekraftsarbeid, samtidig som den legger til rette for systematisk implementering og kontinuerlig forbedring. Nedenfor følger våre anbefalinger til videre arbeid med bærekraft i etterkant av den doble vesentlighetsanalysen.

1. Forankring og strategisk integrering

Den doble vesentlighetsanalysen har identifisert Forsvarsbyggs mest vesentlige temaer innen bærekraft. Dette bør være fokusområdene for Forsvarsbyggs videre strategiske og målrettede arbeid med bærekraft. Dette innebærer å

- Forankre vesentlighetsanalysen i ledergruppen ved at ledergruppen gjør ev. justeringer og beslutter endelig vurdering og prioritering av de vesentlige temaene. Ledelsen må også ta stilling til om temaer skal prioriteres med lik tyngde og fremdrift.
- Bruke den doble vesentlighetsanalysen for å tydeliggjøre Forsvarsbyggs bærekraftsprioriteringer og skape en felles forståelse av hva bærekraft betyr for Forsvarsbygg.
- Engasjere og inkludere ansatte i bærekraftsarbeidet gjennom jevnlig kommunikasjon via allmøter, intranett og andre interne kanaler
- Etablere tydelige målbilder og KPI-er knyttet til de vesentlige bærekraftstemaene for å sikre målstyring og oppfølging.
- Etablere prosedyrer for håndtering av vesentlige bærekraftstemaer, inkludert hvilke beslutningsgrunnlag hvor påvirkning på vesentlige temaer bør inngå
- Utarbeide beskrivelser/dokumentasjon for vesentlige temaer, inkludert retningslinjer, ansvarsfordeling og plan for oppfølging.

3. Data, rapportering og dokumentasjon

Rapporteringen på bærekraftsarbeidet bør ta utgangspunkt i et solid datagrunnlag for å sikre god rapportering i tråd med forventinger, særlig med tanke på forventinger til rapportering på fellesføringene i 2025. Forsvarsbygg bør:

- Vurdere om ESRS rammeverket kan være kilde til fremtidig rapportering på vesentlige temaer. Rammeverket inneholder definerte datapunkter for de vesentlige temaene, og vil kunne sikre transparens og sammenlignbarhet mot både bransjen og sektoren.
- Gjennomføre en gap-analyse for å identifisere manglende data
- Etablere nødvendige systemer og strukturer for datainnsamling og rapportering

2. Styring og samordning av bærekraftsarbeidet

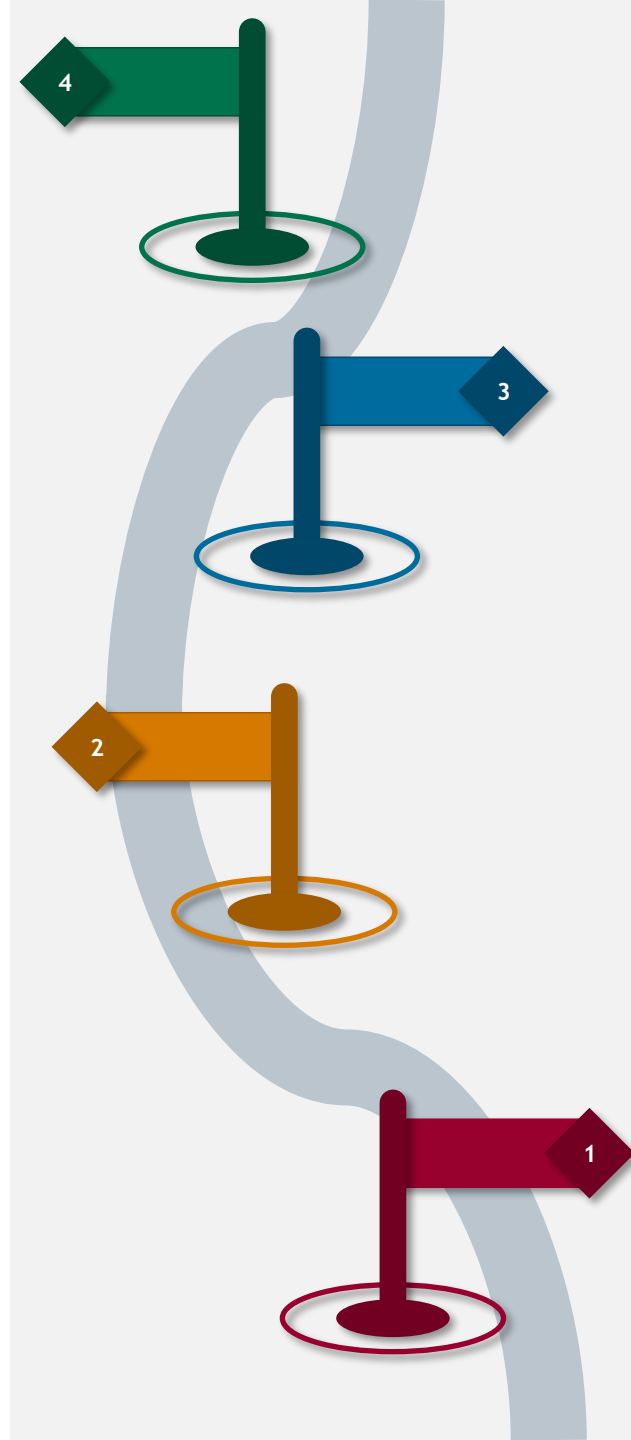
Bærekraft favner bred og temaene relatert til bærekraft (forstått som ESG) er fordelt med ressurser og ansvar i nesten hele organisasjonen. Samtidig har Forsvarsbygg et utvidet ansvar i sektoren. For å lykkes kreves god styring og koordinering. For å få til dette bør Forsvarsbygg vurdere følgende:

- Styrke samordning og eierskap gjennom bærekraftsrådet, med et tydelig mandat for å sikre reell påvirkning. Et slikt tverrfaglig råd med ressurser fra ulike avdelinger kan være et godt grep for å sikre felles forståelse og retning for bærekraftsarbeidet samt legge til rett for samarbeid på tvers når det gjelder datainnsamling, kompetansebygging og strategiske innspill.
- Det bør vurderes om det skal gis beslutningsmyndighet til rådets leder på enkelte områder for å unngå forsinkelser i beslutningsprosesser.
- Det bør vurderes å definere eiere/ansvarlige for vesentlige bærekraftstemaer og gi dem en aktiv rolle i utforming og innspill til strategi og tiltak.
- Adressere i samhandling strukturer i sektoren hvordan balansere felles sektortiltak med virksomhetenes egne prioriteringer for å unngå at sektorinitiativer blir et hinder for egen fremdrift og eget arbeid.

4. Kontinuerlig forbedring og tilpassing

En dynamisk og lærende tilnærming til bærekraft sikrer at bærekraftsarbeidet i Forsvarsbygg er relevant, tilpasset omgivelsene og i tråd med forventninger. For å få til dette bør Forsvarsbygg

- Oppdatere den doble vesentlighetsanalysen jevnlig, helst årlig, i lys av endringer i omverdenen, interne utviklinger, ny interessentinvolvering mm. Dette inkluderer å identifisere nye vesentlighetsområder
- Overvåke utviklingen av vesentlighetstemaer og gjennomføre revisjoner etter behov for å opprettholde relevansen av analysen.
- Samle inn tilbakemeldinger fra interessenter og evaluere effektiviteten av implementerte tiltak.
- Implementere en kultur for kontinuerlig forbedring, hvor feedback og evaluering brukes til å identifisere områder for styrking av bærekraftsarbeidet og rapportering

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG

METODE OG PROSESS

ANALYSE

VESENTLIGE TEMAER

BENCHMARK

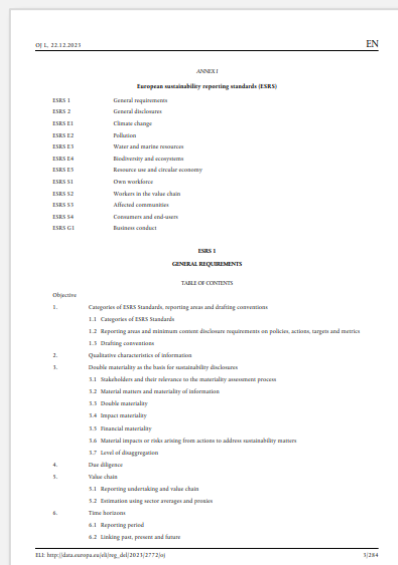
ANBEFALINGER TIL VIDERE ARBEID

VEDLEGG

Vedlegg A - Standarder og veiledninger benyttet i DVA

Standarder og veiledning brukt i utarbeidelse av dobbel vesentlighetsanalyse for Forsvarsbygg

ESRS 1 General requirements

Beskrivelse av krav til verdikjedekartlegging og utarbeidelsen av dobbel vesentlighetsanalyse.

Link til standarden [her](#).

EFRAG IG 1 Materiality assessment

Veileder fra EFRAG for utarbeidelse av dobbel vesentlighetsanalyse.

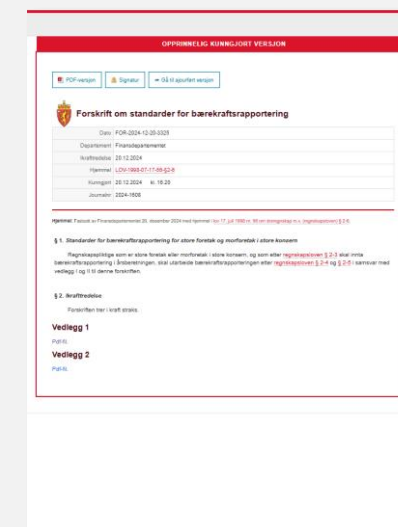
Link til guiden [her](#).

EFRAG IG 2 Value chain

Utkast til veileder fra EFRAG for kartlegging av verdikjeden i utarbeidelsen av dobbel vesentlighetsanalyse.

Link til guiden [her](#).

Forskrift om standarder for bærekraftsrapportering

Fastsatt av Finansdepartementet 20. desember 2024 med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 2-6.

Link til standardene [her](#).

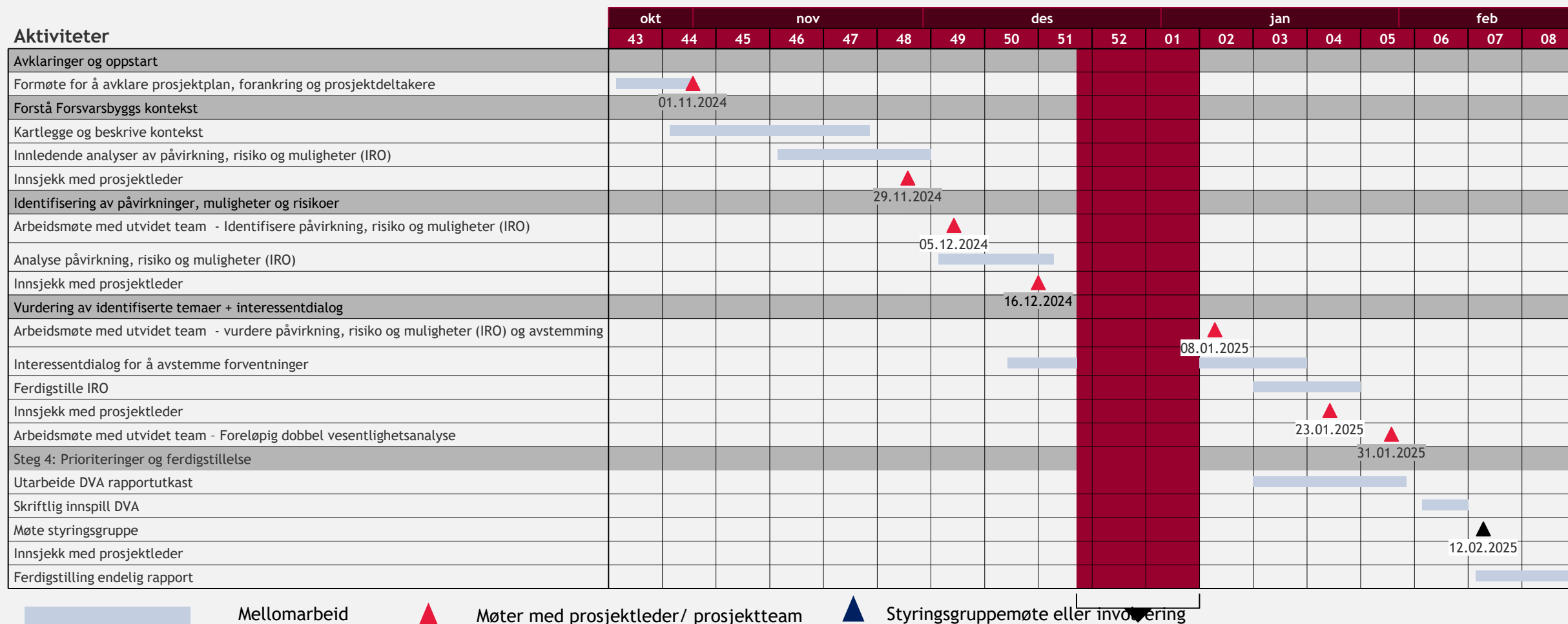
General requirements i kapittel 3.4. AR 16 (Application Requirements)

ESRS	Topic	Sub-topic	Sub-sub-topics
E1	Climate change	Climate change adaptation	—
		Climate change mitigation	—
		Energy	—
E2	Pollution	Pollution of air	—
		Pollution of water	—
		Pollution of soil	—
		Pollution of living organisms and food resources	—
		Substances of concern	—
		Substances of very high concern	—
		Microplastics	—
E3	Water and marine resources	Water	—
		Marine resources	—
		Water consumption	—
		Water withdrawals	—
		Water discharges	—
		Water discharges in the oceans	—
		Extraction and use of marine resources	—
E4	Biodiversity and ecosystems	Direct impact drivers of biodiversity loss	—
		Climate Change	—
		Land-use change, fresh water-use change, sea-use change	—
		Direct exploitation	—
		Invasive alien species	—
		Pollution	—
		Others	—
		Impacts on the state of species	Species population size, species extinction risk
		Impacts on the extent and condition of ecosystems	Land degradation, desertification, soil sealing
		Impacts and dependencies on ecosystem services	—
E5	Circular economy	Resources inflows, including resource use	—
		Resource outflows related to products and services	—
		Waste	—
S1	Own workforce	Working conditions	Secure employment, working time, adequate wages, social dialogue, freedom of association, work-life balance, health and safety
		Equal treatment and opportunities for all	Gender equality, training, employment inclusion
		Other work-related rights	Child labour, forced labour, adequate housing, privacy
S2	Workers in the value chain	Working conditions	Secure employment, working time, adequate wages, social dialogue, freedom of association, work-life balance, health and safety
		Equal treatment and opportunities for all	Gender equality, training, employment inclusion
		Other work-related rights	Child labour, forced labour, adequate housing, privacy
S3	Affected communities	Communities' economic, social, cultural rights	Adequate housing, adequate food, land-related impacts, security-related impacts
		Communities' civil and political rights	Freedom of expression, freedom of assembly, human rights defenders
		Rights of indigenous peoples	Free, prior and informed consent, self-determination, cultural rights
S4	Consumers and end-users	Information-related impacts	Privacy, freedom of expression, access to quality information
		Personal safety of consumers and end-users	Health and safety, security of a person, child protection
		Social inclusion of consumers and end-users	Non-discrimination, access to products, responsible marketing
G1	Business conduct	Corporate culture	Protection of whistle-blowers, animal welfare, political engagement, supplier relationships
		Corruption and bribery	Prevention and detection, training, incidents

Vedlegg B - Fremdriftsplan og prosjektdeltakere

Fremdriftsplanen for utarbeidelse av dobbel vesentlighetsanalyse

For Forsvarsbygg er det i perioden november 2024 til februar 2025 gjennomført en dobbel vesentlighetsanalyse som tar utgangspunkt i kravene i ESRs. Prosessen er gjennomført i fire steg som hensyntar anbefalingene presentert i EFRAGs implementeringsveileder for dobbel vesentlighetsanalyse (EFRAG IG 1).

Involvering av ressurser i Forsvarsbygg

Prosjektet har vært strukturert for å sikre medvirkning og eierskap til prosessen. Det har også vært viktig å strukturere prosjektet slik at vi legger godt til rette for at Forsvarsbyggs egne ressurser kan gjennomføre en lignende prosess ved senere anledninger. ESRS anbefaler at den doble vesentlighetsanalysen gjennomføres regelmessig, vanligvis hver 1-2 år.

Rolle	Hvem
Stryingsgruppen	Marit Kristiansen har fungert som styringsgruppe for prosjektet. Hun har blitt involvert av prosjektleder underveis i prosessen. Styringsgruppen vil få utkast til rapport oversendt og presentert med mulighet for å gi innspill-
Prosjektleder	Magnus Sparrevik har vært prosjektleder med ansvar for koordineringen med prosjektgruppe, styringsgruppe og BDO. Prosjektleder har også deltatt i arbeidsmøtene sammen med prosjektgruppen.
Prosjektgruppe	Prosjektgruppen som har deltatt i arbeidsmøter og bidratt i kartlegging og vurdering av temaene i analysen besto av • Catrine Curle • Barbro Farbo • Stine Nordgren Johannessen • Christine Kihl • Maria Pühr • Grethe Tenden

Vedlegg C - Om interessedialog

Om interessentengasjement i ESRS

Kravet til interessentengasjement er beskrevet i ESRS 1 General requirements i kapittel 3.1:

Interessenter er de som kan påvirke eller bli berørt av foretaket. Det er to hovedgrupper av interessenter:

- a) berørte interessenter: enkeltpersoner eller grupper hvis interesser påvirkes/berøres eller kan bli påvirket/berørt - positivt eller negativt - av virksomheten og dets direkte og indirekte forbindelser på tvers av hele virksomhetens verdikjede, og
- b) brukere av bærekraftsopplysninger: primære brukere av rapportering med generelt formål, herunder samarbeidspartnere, fagforeninger, det sivile samfunn, frivillige organisasjoner, myndigheter, analytikere og akademikere.

Noen interessenter hører til begge gruppene som er beskrevet over.

Engasjement og dialog med interessenter kan være et godt verktøy for å få innsikt og tilbakemelding knyttet til de identifiserte vesentlige påvirkningene, risikoene og mulighetene. Dette gjelder både for berørte interessenter og de som er brukere av rapporteringen.

En helhetlig tilnærming til identifisering av interessenter

Gjennom interessentdialog har Forsvarsbygg engasjert både berørte interessenter og brukere av bærekraftsrapporten. Relevante interessenter som er vurdert for interessentdialog inkluderer følgende:

Interessentdialog

Tabellen under viser en oversikt over de interessentene som BDO har vært i dialog med under arbeidet med denne vesentlighetsanalysen. Virksomheter og intervjuobjekter er identifisert i samarbeid med Forsvarsbyggs prosjektleder. Intervjuobjektene har blitt invitert til å gi sine innspill til hvilke bærekraftstemaer som bør være vesentlig for Forsvarsbygg.

Virksomhet	Hvem	Rolle
EBA Norge	Stine Haugen	Bærekraftsansvarlig
Finnmark fylkeskommune	Mona Halvari	Spesialrådgiver Leverandørutvikling og innkjøp
Forsvarsbygg	Camilla Mathiesen	Assisterende direktør
Forsvarsdepartement	Vegard Engh	Fagleder
Forsvaret	Kåre Haugen	Sjef investeringsavdelingen Forsvarsstaben
Grønn byggallianse	Christine Molland Karlsen	Fagsjef
NTNU	Nils Kalstad	Direktør NTNU samfunnssikkerhet
Peab Bygg	Marit Vassmyr	Miljøsjeff

Vedlegg D - Skalaer benyttet i analysene

Følgende skalaer ble definert for å vurdere og sortere risikoer og muligheter i den finansielle vesentlighetsanalysen

Forsvarsbyggs påvirkning på omverden

Score	Effekt	Omfang	Uopprettelighet (Vurderes kun ved negative påvirkninger)	Sannsynlighet (For faktiske påvirkninger er sannsynlighet 5)
1	Minimal	Minimal	Ikke vanskelig å gjenopprette	Svært usannsynlig
2	Begrenset	Begrenset	Kan gjenopprettes med begrenset innsats	Usannsynlig
3	Moderat	Moderat	Kan gjenopprettes med betydelig innsats	Sannsynlig
4	Stor	Stor	Svært vanskelig å gjenopprette	Svært sannsynlig
5	Svært stor	Svært stor	Uopprettelig	Faktisk hendelse

Følgende skalaer ble definert for å vurdere og sortere påvirkninger i påvirkningsanalysen

Omverdens påvirkning på Forsvarsbygg				
Score	Forsvarsbyggs evne til å etablere, opprettholde og gjenopprette Forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg i fred, krise og krig			Sannsynlighet (Hvis flere konsekvenser: Sannsynlighet vurderes med utgangspunkt i den konsekvensen som er scoret høyest)
	Finansiell effekt	Endring i troverdighet/tillit	Innvirkning på ytelse	
1	Relativt små tap eller gevinster	Noe endring i troverdighet/tillit	En viss innvirkning på ytelse og virksomhet fortsetter i høy grad som før	Svært usannsynlig
2	Mindre tap eller gevinster	Liten endring i troverdighet/tillit	Liten innvirkning på ytelse for en mindre del av virksomheten eller for en kort periode	Usannsynlig
3	Moderate tap eller gevinster	Moderat endring i troverdighet/tillit	Moderat effekt på ytelse for en relativt stor del av virksomheten eller lengre periode	Sannsynlig
4	Store tap eller gevinster	Stor endring i troverdighet/tillit	Stor effekt på ytelse for majoriteten av virksomheten eller en lang periode	Svært sannsynlig
5	Svært store tap eller gevinster	Dramatisk endring i troverdighet/tillit	Dramatisk konsekvenser for hele virksomheten	Faktisk hendelse

Vedlegg E - Om beregning av vesentlighet

Beregninger av vesentlighet

Tabellen nedenfor viser beregningene som er benyttet i analysen. Dette er de samme som er benyttet i Forsvarets DVA med tanke på sammenlignbarhet i sektoren.

Klassifisering	Beregning			Produkt	Vesentlighet
Faktisk negativ påvirkning	$= \frac{effekt(1 - 5) + omfang(1 - 5) + uopprettelighet(1 - 5)}{3} \times sannsynlighet(5)$			= 1 - 25	⇒ 1 - 5
Potensiell negativ påvirkning	$= \frac{effekt(1 - 5) + omfang(1 - 5) + uopprettelighet(1 - 5)}{3} \times sannsynlighet(1 - 4)$			= 1 - 25	⇒ 1 - 5
Faktisk positiv påvirkning	$= \frac{effekt(1 - 5) + omfang(1 - 5)}{2} \times sannsynlighet(5)$			= 1 - 25	⇒ 1 - 5
Potensiell positiv påvirkning	$= \frac{effekt(1 - 5) + omfang(1 - 5)}{2} \times sannsynlighet(1 - 4)$			= 1 - 25	⇒ 1 - 5
Risiko	$= konsekvens(1 - 5) \times sannsynlighet(1 - 5)$			= 1 - 25	⇒ 1 - 5
Mulighet	$= konsekvens(1 - 5) \times sannsynlighet(1 - 5)$			= 1 - 25	⇒ 1 - 5
Produkt(p)	p ≤ 5	5 < p ≤ 10	10 < p ≤ 15	15 < p ≤ 20	20 < p ≤ 25
Vesentlighet(v)	v = 1	v = 2	v = 3	v = 4	v = 5

BDO AS, et norsk aksjeselskap, er deltaker i BDO International Limited, et engelsk selskap med begrenset ansvar i henhold til garanti, og er en del av det internasjonale BDO-nettverket, som består av uavhengige selskaper i de enkelte land. Foretaksregisteret: NO 993 606 650 MVA. Medlem av Den Norske Revisorforening.

Leveransen er utarbeidet for oppdragsgiver, og dekker kun de formål som med denne er avtalt. All annen bruk og distribusjon skjer for oppdragsgivers regning og risiko. BDO AS eller BDO Advokater AS vil ikke kunne gjøres ansvarlig overfor en tredjepart.

